

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Aankoop van eigen aandelen door de Naamloze Vennootschap in Belgisch, Frans en Nederlands Recht

I. Inleiding.

1. Dit artikel beoogt een kritisch overzicht te geven van de manier, waarop de aankoop van haar eigen aandelen door de naamloze vennootschap geregeld is. Het leek mij hierbij leerzaam naast het Belgisch ook het Frans en Nederlands recht na te gaan. Inderdaad vertrekken Belgisch en Frans recht van dezelfde principes, zonder er daarom steeds dezelfde konsekwenties uit te trekken; het Nederlands recht daarentegen berust op gans andere grondslagen. Vergelijking leidt dan ook tot een scherper inzicht in de door dergelijke aankoop gestelde problemen.

2. Bij de oplossing van deze problemen vindt men weinig steun in de wet, die ofwel geen ofwel slechts een gedeeltelijke oplossing biedt.

a) De Franse wet op de handelsvennootschappen regelt de aankoop niet. Wel werden herhaaldelijk pogingen in dien zin gedaan, maar zij liepen tot hiertoe op niets uit (1).

b) De Belgische wet behandelt de aankoop vanuit het standpunt van de eraan verbonden strafrechtelijke verantwoordelijkheid: aankoop ten laste van het kapitaal of de wettelijke reserve wordt strafbaar gesteld (wet op de handelsvennootschappen, art. 206, al. 1) (1bis).

c) De Nederlandse wet op de N.V. tenslotte beschouwt de aankoop civielrechtelijk. Zij maakt een onderscheid tussen niet en wel volgestorte aandelen. In het eerste geval is de aankoop nietig. In het tweede geval is hij geldig, mits het bedrag van de in totaal aangekochte aandelen niet stijgt boven een in de statuten vast te leggen som; gebeurt dit wel, dan is de aankoop nietig, maar de nietigheid kan niet ingeroepen worden tegen een vervreemder te goeder trouw (artikel 41a K.) (2).

3. Jurisprudentie en doktrine spelen dan ook een grote rol bij een werkelijk volledige behandeling. Deze veronderstelt immers het nagaan zowel van de voorwaarden waaraan bij aankoop moet voldaan worden als van de gevolgen van een rechtsgeldige aankoop.

Eerst dient echter het onderwerp juist afgebakend, en zijn praktisch belang aangegeven te worden.

Als slot kan dan een beoordeling van het positieve recht, met enkele konklusies de lege ferenda niet ontbreken.

Hiermee is het plan gegeven van wat volgt.

II. Afbakening van het onderwerp.

4. Aankoop van haar eigen aandelen door de N.V. is een koopkontraakt, waarbij de N.V. één of meer van de door haar uitgegeven aandelen verkrijgt tegen een aan de vroegere aandeelhouder of aandeelhouders betaalde prijs.

Deze definitie laat toe aankoop te onderscheiden van a) verkrijging ten kosteloozen titel, waar de tegenprestatie van de N.V. ontbreekt; b) amortisatie van aandelen (3), waar de tegenprestatie van de N.V. bestaat in het uitkeren van een prijs én één of meer bewijzen van deelgerechtigdheid (actions de jouissance); hier gaat het dus om een gemengd kontraakt, bestaande uit koop en ruil (4).

Aankoop van eigen aandelen door de vennootschap is, zoals reeds gezegd, wel degelijk een koopkontraakt: de essentiële elementen, eigendomsoverdracht en prijs (5), zijn aanwezig. Twijfel aan de juistheid van deze kwalifikatie, zoals onlangs geopperd door Veaux-Fournerie in haar omvangrijk en interessant werk (6), is dus ongegrond. Wie het bestaan van een koopkontraakt wil ontkennen, zal moeten bewijzen dat voornoemde essentiële elementen hier ontbreken, zoals Van Ryn en Van Ommeslaghe hebben gepoogd (7) — en dit is m.i. onmogelijk.

5. Hier past een kleine terminologische nota. Meestal wordt in Frans en franstalig Belgisch recht de term « rachat » gebruikt (8). Terecht wijzen sommige auteurs op het onjuiste hiervan (9). « Rachat » veronderstelt immers een vorige aankoop, die enkel kan zijn de inschrijving bij de oprichting der N.V. (of bij een kapitaalsverhoging). Maar of men deze inschrijving nu beschouwt als een synallagmatisch kontraakt (10) of als een eenzijdige wilsverklaring (11), een aankoop kan zij zeker niet zijn. Ter verdediging van « rachat » werd echter aangevoerd dat de term nu eenmaal ingeburgerd is (12), en — wellicht meer ter zake dienend — dat hij nog voor andere rechtshandelingen gebruikt

wordt waaraan evenmin een aankoop voorafging (« rachat » de servitude, d'usufruit) ⁽¹³⁾. Strikt gezien lijkt me in het Nederlands taaleigen « aankoop » toch juist ⁽¹⁴⁾: niet gans korrekte terminologie op een gebied moet niet uitgebreid worden tot een nieuw gebied.

III. Belang van het onderwerp.

6. Dit belang zal duidelijk blijken uit een overzicht van de talrijke doeleinden, waartoe in de praktijk aankoop van eigen aandelen aangewend wordt ⁽¹⁵⁾. Ik zeg wel: in de praktijk; dit betekent niet dat alle hierna vermelde operaties noodzakelijk rechtsgeldig zijn. Beantwoording van deze vraag veronderstelt de kennis van voorwaarden en gevolgen van de aankoop; pas later kan hierop dus teruggekomen worden.

7. Als op zichzelf staande operatie dient aankoop:

a) tot belegging. Tegenover belegging in titels van andere vennootschappen heeft aankoop van eigen aandelen het voordeel van inside information: huidige positie en toekomstvooruitzichten van de eigen vennootschap zijn steeds het best gekend. De belegging kan bedoeld zijn als definitief of als tijdelijke maatregel; in het laatste geval is de grens tussen belegging en speculatie op het koersverloop der aandelen niet steeds scherp te trekken;

b) tot ondersteuning van de koers der aandelen in een voor de N.V. nadelige periode. Gehoopt wordt natuurlijk dat de verhoogde vraag een koersstijging voor gevolg zal hebben, of toch minstens de daling zal remmen;

c) tot vermindering van amortisatie van aandelen ⁽¹⁶⁾. Aankoop biedt hier de volgende voordelen: de prijs kan goedkoper uitvallen; de vroegere aandeelhouder kan in de N.V. geen enkel recht meer laten gelden; statutaire voorziening, zo zegt men soms, is niet vereist;

d) tot verzekering van de meerderheid van een bepaalde groep, meestal de beheerraad, in de algemene vergadering van aandeelhouders. Ofwel stemt de beheerraad met de aangekochte aandelen, ofwel — indien het vorige niet toelaatbaar wordt geacht — is toch het aantal aandelen in handen van anderen verminderd;

e) tot uitvoering van een recht op verkoop (droit de préemption), ten voordele van de N.V. ingesteld. Deze laatste vorm zal in het hierna volgende deel, gewijd aan de voorwaarden van aankoop, buiten beschouwing gelaten worden; volledige bespreking zou ons te ver leiden en verdient eigenlijk een afzonderlijk artikel. Dit recht op voorkoop wordt trouwens meestal ingesteld niet ten voordele van de vennootschap, maar ten voordele van beheerders en/of aandeelhouders — en dan is van aankoop van eigen aandelen door de vennootschap vanzelfsprekend geen sprake.

8. Als operatie afhankelijk van een andere rechtshandeling, waarvan hij dan de voorbereiding of het gevolg uitmaakt, komt aankoop voor:

a) bij in betalinggeving door de N.V. d.m.v. eigen aandelen. Uitdrukkelijk werd dit door de Franse wetgever op fiscaal gebied voorzien ⁽¹⁸⁾; maar ook een partikulier schuldeiser zou eventueel hierin kunnen toestemmen;

b) bij kapitaalsvermindering. In plaats van gelijke terugbetalingen op alle aandelen kan aankoop van een zeker aantal aandelen voor de N.V. — of haar beheer — voordelig uitvallen;

c) om een bepaalde categorie aandelen, bv. prioritisaandelen, te doen verdwijnen. De Franse wetgever

heeft dit procédé bekrachtigd door de wet op de intrekking van aandelen met meervoudig stemrecht ⁽¹⁹⁾.

Naast de voorwaarden voor aankoop op zichzelf beschouwd, in het volgende deel te bespreken, moeten dan natuurlijk ook de wettelijke vereisten voor ieder dezer rechtshandelingen nageleefd worden.

IV. Voorwaarden van de aankoop.

9. De voorwaarden waaraan een rechtsgeldige aankoop moet voldoen, worden gesteld ter bescherming van aandeelhouders en derden. Als zodanig worden in de hier behandelde rechtsgebieden eisen gesteld ten aanzien van:

a) de oorsprong van de fondsen waaruit de prijs betaald wordt, ter bescherming van derden;

b) het procédé en de prijs van aankoop, ter bescherming van aandeelhouders;

c) het statutair voorzien van aankoop, ter bescherming zowel van aandeelhouders als derden;

d) het maximumbedrag tot hetwelk aankoop in totaal mag doorgaan, ter bescherming zowel van aandeelhouders als derden;

e) het volgestort zijn van de aangekochte aandelen, nu eens ter bescherming van aandeelhouders, dan weer ter bescherming van derden ingeroepen;

f) het vennootschappelijk orgaan tot aankoop bevoegd.

Op ieder van deze punten zal het Belgisch en Frans recht enerzijds, het Nederlands recht anderzijds, onderzocht worden. Aldus kunnen de wezenlijk uiteenlopende oplossingen, uitingen van uiteenlopende richtingen in de belangstelling, dadelijk met elkaar vergeleken worden.

A. Oorsprong van de fondsen.

§ 1. Belgisch en Frans recht.

10. Principe. Bescherming van derden berust hier op wat, eigenlijk minder juist, het principe van de onaantastbaarheid van het maatschappelijk kapitaal (intangibilité du capital social) genoemd wordt. Dit principe houdt twee zaken in die niet steeds onderscheiden worden, nl.:

a) de N.V. mag het cijfer van het kapitaal niet verminderen, tenzij op de door de wet voorgeschreven manier van kapitaalsvermindering;

b) de N.V. mag niet vrijwillig door uitkeringen aan aandeelhouders de waarde van het maatschappelijk vermogen onder het cijfer van het kapitaal laten dalen.

Wat het hier behandelde probleem betreft, leidt dit tot de konklusie dat aankoop ten laste van winst moet gebeuren; aankoop ten laste van het kapitaal is verboden. Deze regel wordt unaniem in Belgisch ⁽²⁰⁾ — waar hij trouwens steunt op de bepaling van art. 206 — en Frans ⁽²¹⁾ recht aanvaard.

11. Meer gedetailleerd is aankoop toegelaten ten laste van

a) winst sensu stricto ⁽²²⁾.

b) vrije of fakultatieve reserves ⁽²³⁾.

c) statutair voor aankoop bestemde reserves ⁽²⁴⁾.

Is integendeel verboden aankoop ten laste van

a) kapitaal.

b) wettelijke reserve. In België kan hieraan, dank zij art. 206 ⁽²⁵⁾, niet getwijfeld worden. In Frans recht zijn echter stemmen opgegaan om dergelijke aankoop toe te laten, met als argument dat de wetgever nergens heeft voorzien hoe deze wettelijke reserve moet

belegd worden (26). De meerderheid van de doktrine verwerpt deze mening, en terecht: de wettelijke reserve is immers, ter bescherming van derden, een verlengstuk van het kapitaal (27). Op dit punt bestaat geen jurisprudentie.

c) statutair tot een ander doel bestemde reserves en statutair tot dividenduitkering bestemde winst. Dit houdt echter geen verband met de bescherming van derden, maar met deze van aandeelhouders en vennootschap (28).

12. Sanktie. (28bis). Als inbreuk op een principe van openbare orde is aankoop ten laste van kapitaal of wettelijke reserve absoluut nietig. Expressis verbis wordt dit door de Belgische doktrine en jurisprudentie aanvaard (29). Het Franse Hof van Cassatie laat het karakter van de nietigheid in het vage, en vergenoegt zich ermee de aankoop te kwalificeren als « opération nulle » (30) of « opération nulle et de nul effet » (31). De Franse doktrine spreekt zich resoluut voor absolute nietigheid uit (32).

Opgemerkt moet nog worden, wat de bewijslast betreft, dat de Franse jurisprudentie (33), goedgekeurd door de doktrine (34), een vermoeden iuris tantum huldigt dat aankoop ten laste van het kapitaal geschiedt. Er wordt dus een uitzondering gemaakt op het principe *actori incumbit probatio*. De Belgische jurisprudentie schijnt verdeeld (35).

13. Deze absolute nietigheid brengt mee dat

a) zij door ieder belanghebbende kan worden ingeroepen. In de eerste plaats zal hier natuurlijk aan derden gedacht worden. Maar ook de N.V. zelf — en in Frans recht de aandeelhouders *ut singuli* — kunnen er zich op beroepen (36).

b) zij na 30 jaar verjaart (37).

c) restitutio in integrum plaatsheeft. De verkoper krijgt de aandelen terug. Anderzijds restitueert hij de koopsom, eventueel verminderd met de intussen uitgekeerde dividenden (39) en vermeerderd met de intussen geëiste vorderingen tot storting (40). Uiteraard komt bij de restitutie van de prijs de goede trouw van de koper niet in aanmerking (41); wel echter, zo zegt men, zijn intresten door de verkoper te goeder trouw niet verschuldigd (42).

Quid indien de N.V. de aandelen verder verkocht aan een derde te goeder trouw, beschermd door art. 2279 B.W. (42bis). Normaal zou de aandeelhouder de koopsom niet moeten restitueren (43). Het Franse Hof van Cassatie huldigt echter de tegenovergestelde mening, met dien verstande dat de verkoper enkel het verschil tussen de beide prijzen moet betalen: het principe van de onaantastbaarheid van het kapitaal zegeviert hier (44).

Bij dit alles moet er de nadruk op gelegd worden dat de restitutio in integrum vaak een louter theoretisch gebod zal zijn, nl. wanneer de aangekochte aandelen aan toonder luiden: de verkoper blijft dan onbekend. Deze praktische hinderpaal komt telkens weer, bij iedere nietigheid van de aankoop, opduiken.

d) ratifikatie onmogelijk is. Ook een ratifikatie door de algemene vergadering van de aankoop beslist door de beheerraad natuurlijk (45).

§ 2. Nederlands recht.

14. Principe. De Nederlandse wetgever zwijgt over de oorsprong van de te gebruiken fondsen. Aankoop ten laste van het kapitaal wordt dan ook praktisch unaniem aanvaard (46). Men oordeelt dat de belan-

gen van derden genoeg verdedigd worden door de publicatie van de statuten, waarin de aankoop moet voorzien zijn (cfr. *infra*).

Wel wordt ook in Nederlands recht het zgn. principe van de onaantastbaarheid van het kapitaal erkend (47). Het wordt echter niet zo konsekwent doorgevoerd als in België en Frankrijk (48). Slechts één auteur merkt op dat in dit verband aankoop ten laste van kapitaal eigenlijk een onlogische regeling is (49); zijn mening heeft echter — ook in het nieuw B.W. (50) — geen weerklink gevonden.

B. Aankoopprocédé en -prijs.

§ 1. Belgisch en Frans recht.

15. Principe. Unaniem wordt aanvaard dat op deze punten het principe van de gelijkheid van de aandeelhouders moet nageleefd worden (51). Inzake de konsekwenties die hieruit moeten getrokken worden lopen de meningen echter uiteen. De meeste auteurs aanvaardden, naast een openbare oproep door de N.V. tot de aandeelhouders gericht, aankoop ter beurse (52). Aankoop op de beurs schijnt trouwens in de praktijk verreweg het meest gebezigd te worden, en wordt door de enkele jurisprudentie die zich hierover had uit te spreken aanvaard (53). Van Ryn nochtans is van mening — en m.i. terecht, ook al schijnt de praktijk anders — dat de gelijkheid van de aandeelhouders meebrengt dat iedere aandeelhouder in staat moet gesteld worden al dan niet zijn aandelen aan de N.V. te verkopen. Dit veronderstelt een adequate publiciteit en een voldoende tijdsverloop tussen publiciteit en aankoop; het enige procédé dat aan de eisen beantwoordt is de openbare oproep. Bij te veel aanbiedingen worden zij proportioneel gereduceerd; bij te weinig kan het restant op de beurs aangekocht worden (54).

Vrij algemeen wordt aankoop van hand tot hand (55) of door middel van uitloting van de hand gewezen. En wel terecht; in beide gevallen hebben duidelijk niet alle aandeelhouders de kans vrij al dan niet hun aandelen te verkopen.

16. Het principe van de gelijkheid van de aandeelhouders is niet van openbare orde. Hieruit volgt dat de statuten om het even welk aankoopprocédé kunnen voorschrijven (56), en zelfs aankoop kunnen voorbehouden aan een bepaalde categorie van aandeelhouders (60). Hetzelfde kan met unanimiteit van de aandeelhouders beslist worden (61). Of tenslotte door middel van statutenwijziging hetzelfde resultaat kan bereikt worden is uiterst twijfelachtig; een groot deel van de doktrine wijst afwijking van de gelijkheid d.m.v. statutenwijziging af. De kwestie is echter te ingewikkeld om hier uitvoerig behandeld te worden (62).

17. Wat de prijs betreft, is het duidelijk dat deze vaak automatisch uit het aanvaarde aankoopprocédé volgt. In geval van stilzwijgen der statuten is dit altijd het geval, welk procédé — aankoop op de beurs of d.m.v. openbare oproep — men ook goedkeurt. Verder dient aanvaard dat de statuten om het even welke manier van prijsbepaling kunnen voorschrijven. Moeilijkheden rijzen hier echter niet op wanneer het de aandeelhouder zelf is die vrij tot verkoop beslist (63). Wel is dit het geval wanneer de aandeelhouder verplicht is zijn aandeel aan de vennootschap over te dragen; dit veronderstelt een klausule van voorkoop, die zoals reeds gezegd (cfr. *supra*, 7) hier niet behandeld wordt.

18. Sanktie. Inbreuk op een principe, dat niet van

openbare orde is, brengt slechts relatieve nietigheid mee. Hieruit volgt dat

a) de nietigheid enkel door de benadeelde aandeelhouders kan worden ingeroepen (64);

b) de nietigheid gedekt wordt door de 10-jarige verjaring (65);

c) de nietigheid gedekt wordt door ratifikatie (66);

d) de restitutio in integrum plaatsheeft (cfr. *supra*, 13).

Soms wordt beweerd dat nietigheid niet kan uitgesproken worden tegen een verkoper te goeder trouw (67). Ik zie niet in op welke grond dit gebaseerd kan worden.

§ 2. Nederlands recht.

19. Principe. Opvallend is de weinige aandacht die het Nederlands recht aan deze punten schenkt. Terloops vermelden enkele auteurs wel het principe van de gelijkheid van de aandeelhouders, maar zonder er op het hier behandelde gebied bepaalde konklusies aan vast te knopen (68). Aankoop ter beurse wordt unaniem door doktrine en jurisprudentie als vanzelfsprekend aanvaard. In de doktrine is sporadisch een voorkeur voor uitloting weer te vinden (69); juist een procédé dat in België en Frankrijk eenstemmig wordt afgewezen. Dit houdt misschien verband met het feit dat in Nederlands recht uitdrukkelijk geëist wordt dat aankoop statutair voorzien wordt (cf. *infra* 22); tevens kan dan ook het procédé van aankoop geregeld worden.

Wel hebben sommige auteurs, in verband met de bescherming van schuldeisers der N.V., belangstelling voor een te hoge aankoopprijs; schuldeisers kunnen hier de actio pauliana inroepen (70).

C. Statutair voorzien van aankoop.

§ 1. Belgisch en Frans recht.

20. Principe. De meerderheid van de Belgische doktrine is terecht overtuigd van de noodzakelijkheid aankoop statutair te voorzien (71). Naast de bedoeling van de wetgever (72), kan m.i. nog ingeroepen worden dat aankoop niet tot de normale vennootschappelijke structuur behoort. De jurisprudentie heeft zich nog niet uitgesproken.

In Frans recht schijnt dit probleem geen belangstelling te wekken. De enige auteur die het behandelt spreekt zich uit voor toelaatbaarheid van aankoop zonder statutaire voorziening (73). In de praktijk wordt aankoop nochtans wel statutair voorzien (74).

21. Sanktie. Men spreekt er zich niet over uit. De te voorziene sanktie is m.i. de absolute nietigheid (75).

§ 2. Nederlands recht.

22. Principe. De Nederlandse wetgever stelt uitdrukkelijk de eis dat aankoop statutair moet voorzien zijn, zowel in art. 41a K. als in art. 2, 3, 3, 7 van het nieuwe B.W. Dit wordt beschouwd als een absolute vereiste ter bescherming van aandeelhouders en vooral van derden (cfr. *supra*, 14).

23. Sanktie. De sanktie is (76) absolute nietigheid (77). De wet maakt hierop een uitzondering, nl. dat de nietigheid niet kan ingeroepen worden tegen een vervreemder te goeder trouw. Deze bepaling is ingegeven door de hang naar rechtszekerheid (78).

D. Maximumbedrag van aankoop.

§ 1. Belgisch en Frans recht.

24. Principe. Geen enkele beperking wordt opgelegd.

§ 2. Nederlands recht.

25. Principe. Volgens art. 41a K. moet statutair het maximumbedrag aangegeven worden, tot hetwelk de N.V. tot aankoop mag overgaan. Bedoeld wordt hier het totale bedrag van alle mogelijke aankopen, natuurlijk niet het bedrag tot hetwelk één aankoop mag gaan. Algemeen wordt aanvaard dat dit bedrag slaat op de nominale waarde van de aandelen, en niet op de betaalde aankoopprijs (79). Vermeld dient nog te worden dat Scheltema de lege ferenda deze voorwaarde afkeurde, mits tevens voorzien werd dat aankoop uit de winst moet bestreden worden (80) m.a.w. het in België en Frankrijk aanvaarde stelsel. Zijn mening werd echter niet gevolgd: het nieuwe B.W. behoudt de oude regeling.

26. Art. 41a K. eist enkel dat « een » maximumbedrag wordt opgegeven. Naar de letter van de wet kon dan ook verwacht worden dat statutair om het even welk bedrag zou kunnen vastgesteld worden. Het Departement van Justitie (80bis) weigert echter elke klauwule, waarbij het bedrag hoger gesteld wordt dan de helft van het geplaatst kapitaal (81). Oorspronkelijk werd dit door de doktrine afgekeurd, als geen basis vindend in de wet (82). Later legde zij zich echter bij dit standpunt neer. Een wettelijke basis werd nog steeds niet aanwezig geacht, wat trouwens evident is, maar de praktijk van het Departement was in feite gerechtvaardigd. Zij verhindert immers dat het vermogen van de N.V. grotendeels uit haar eigen aandelen bestond, wat — ook door de eventuele twijfelachtige waarde van deze titels — een ongezonde toestand uitmaakt; derden moeten hiertegen beschermd worden (83). Slechts één auteur ging zo ver een juridische steun voor de praktijk te vinden; aankoop voor een hoger bedrag zou namelijk strijden met de goede zeden (84). In het nieuw B.W. werd het voorschrift opgenomen, en zo een vaste wettelijke basis gegeven.

27. Sanktie. Zij is dezelfde als voor een niet statutair voorziene aankoop (cfr. *supra*, 23). Doktrine en jurisprudentie voegen er aan toe, dat de aankoop slechts nietig is voor het bedrag dat de statutair voorziene som overschrijdt (85).

E. Aangekochte aandelen moeten volgestort zijn.

§ 1. Belgisch en Frans recht.

28. Principe. Op dit punt heerst een controverse, die nu nog niet kan beslecht worden. Alles hangt inderdaad af van het lot van de aangekochte aandelen (cfr. *infra*, 33 seq.) Men staat voor twee mogelijkheden:

a) de aangekochte aandelen moeten geannuleerd worden. Dan kunnen de latere oproepingen tot storting niet meer beantwoord worden. Volgens Belgisch recht is de verkoper van een niet volgestort aandeel immers vrij van latere volstorting, tenzij de oproep genoodzaakt is door schulden ontstaan voor de publicatie van de cessie (86); volgens Frans recht is de verkoper bevrijd 2 jaar na de cessie (87). Dit is strijdig met het principe van de totale inschrijving van het kapitaal, en dus mogen niet volgestorte aandelen niet aangekocht worden (88);

b) de aangekochte aandelen moeten niet geannuleerd worden. Dan blijft de mogelijkheid tot latere volstorting bestaan; ter verzekering ervan wordt door

de doktrine de N.V. een speciaal reservefonds voorgescreven ⁽⁸⁹⁾.

29. Soms wordt een tweede argument ten nadele van aankoop van niet volgestorte aandelen ingeroepen, nl. dat hij inbreuk maakt op de gelijkheid van de aandeelhouders ⁽⁹⁰⁾. Dit schijnt gebaseerd op het feit dat de verkoper in tegensetling tot de andere aandeelhouders, vrij is van latere volstortingen. Maar dit wordt dan toch verrekend in de aankoopprijs, en indien alle aandeelhouders in staat werden gesteld te verkopen kan zeker geen inbreuk genoteerd worden. De kansen dat in feite — wat dan te bewijzen valt — de andere aandeelhouders benadeeld worden is m.i. niet groter dan bij aankoop van volgestorte aandelen; in beide gevallen is het mogelijk dat een te hoge prijs betaald wordt.

30. Sanktie. Aanvaardt men dat aankoop annulatie meebrengt, dan moet de sanktie natuurlijk de absolute nietigheid zijn. Brengt de aankoop geen annulatie mee, dan is hij geldig.

§ 2. Nederlands recht.

31. Principe. Art. 41a K. verbiedt aankoop van niet volgestorte aandelen. Dit wordt echter gerechtvaardigd niet door de bescherming van derden, zoals in Frans en Belgisch recht ⁽⁹¹⁾, maar van de aandeelhouders. Op deze stelling heb ik reeds kritiek uitgeoefend. Dezelfde kritiek vindt men bij gezaghebbende Nederlandse auteurs, die ten overvloede aanhalen dat niets belet dat de aandelen pro forma eerst volgestort worden en dan onmiddellijk verkocht ⁽⁹²⁾. Wat er ook van zij, in het nieuw B.W. bleef deze stelregel behouden.

32. Sanktie. Aankoop van niet volgestorte aandelen is nietig.

V. Gevolgen van de aankoop.

33. Dit probleem vormt het meest omstreden facet van de aankoop door de N.V. van haar eigen aandelen. Hier stelt zich immers het dilemma: moeten de aangekochte aandelen geannuleerd worden of niet? Soms wordt bevestigend geantwoord: de aandelen, en meteen ook de aan de aandelen verbonden rechten, gaan ipso facto teniet. Soms luidt het antwoord ontkennend; de N.V. kan vrij beslissen de aandelen te annuleren, of zij kan ze laten voortbestaan. In het laatste geval rijst dan een tweede vraag, nl. welke gevolgen brengt dit voort in de vennootschappelijke betrekkingen — en i.h.b. mag de N.V. alle aan de aandelen verbonden rechten uitoefenen, of sommige, of geen?

Zoals voor de voorwaarden van de aankoop zal ik eerst Belgisch en Frans, daarna Nederlands recht bespreken. Kenmerkend is dat de wetgever zich nergens uitgesproken heeft; alle oplossingen zijn dus het werk van doktrine en jurisprudentie.

§ 1. Belgisch en Frans recht.

34. Historisch gezien was de eerste oplossing, door enkele oude Franse arresten gegeven ⁽⁹³⁾, dat de aandelen teniet gaan door confusio: door de aankoop wordt de vennootschap schuldeiser van zichzelf. Hier tegen werd echter terecht ingebracht dat het aandeel geen vordering belichaamt: de aan het aandeel verbonden rechten maken de eigenaar ervan niet tot schuldeiser van de vennootschap ⁽⁹⁴⁾.

Hieruit wordt dan afgeleid dat, bij niet toepasbaarheid van confusio, de aandelen kunnen blijven bestaan. Hiermee is het probleem nog niet van de baan; nu moet bepaald worden welke aan het aandeel verbonden rechten de N.V. mag uitoefenen. De grote meerderheid van de doktrine maakt dan een onderscheid tussen pekuniaire en niet-pekuniaire rechten. De eerste, i.h.b. recht op dividend (over het voorkeurrecht bij kapitaalsverhoging zijn de stemmen verdeeld, voor zover althans dit ter sprake komt) ⁽⁹⁵⁾, komen de N.V. toe; de tweede, m.a.w. het stemrecht, niet ⁽⁹⁶⁾. M.i. berust deze stelling op geen enkele juridische grond; is trouwens niet, zoals terecht werd opgemerkt, in Belgisch en Frans recht het stemrecht door een regel van openbare orde aan het aandeel verbonden ⁽⁹⁷⁾? Het onderscheid schijnt mij louter geaffirmeerd om een bij voorbaat nagestreefd doel te bereiken, nl. beletten dat de N.V., dus i.c. de beheerraad, voor de aangekochte aandelen zou kunnen stemmen — wat inderdaad een tegen de borst stotende situatie zou zijn.

35. Een derde oplossing, voorgestaan door Ripert ⁽⁹⁸⁾ en recente Franse jurisprudentie ⁽⁹⁹⁾, komt er op neer dat de N.V. geen enkel recht kan uitoefenen. Alle aan het aandeel verbonden rechten zijn tijdelijk geparalyseerd, slapen, en wel omdat het onmogelijk is dat de vennootschap aandeelhouster is van zich zelf; een dergelijke constructie is ondenkbaar.

De premissie schijnt mij juridisch zeer wel houdbaar. Met Van Ryn ⁽¹⁰⁰⁾ en Raucq ⁽¹⁰¹⁾ ben ik echter van oordeel dat de eruit voortvloeiende konklusie hoeft te zijn niet paralyse van de rechten, maar obligatoire vernietiging van de aandelen. Het praktisch verschil is enkel dit, dat de aandelen door de N.V. nu niet herverkocht kunnen worden.

36. De m.i. vereiste annulatie van de aandelen ^(101bis) brengt mee dat

a) het kapitaal door een kleiner aantal aandelen vertegenwoordigd wordt. Statutenwijziging is noodzakelijk, tenzij de statuten dit reeds voorzien ⁽¹⁰²⁾;

b) de aangekochte aandelen niet in aanmerking komen bij de quorum-berekening voor de algemene vergadering ⁽¹⁰³⁾;

c) herverkoop van de aandelen onmogelijk is, zoals hierboven reeds aangetoond;

Annulatie brengt integendeel, aldus de gevestigde opinie, op zichzelf geen kapitaalsvermindering mee ⁽¹⁰⁵⁾.

§ 2. Nederlands recht.

37. De unanieme jurisprudentie ⁽¹⁰⁶⁾ en de overgrote meerderheid van de doktrine ⁽¹⁰⁷⁾ laten de vennootschap de vrije keuze tussen vernietigen of laten voortbestaan van de aandelen. Eigenaardig genoeg wordt dit algemeen als volkomen vanzelfsprekend aanvaard ⁽¹⁰⁸⁾. Zo wordt het probleem van de confusio, dat een grote rol speelde in Frans en Belgisch recht, nauwelijks aangeraakt, enkel het oordeel van Arbitrale Rechtspraak Batavia, 11 oktober 1933, cit. supra — met als argument dat «de vernietigende werking der confusie achterwege blijft of beperkt wordt zodra zich een praktisch belang doet gevoelen om het recht te doen voortbestaan» ⁽¹⁰⁹⁾ — en Scheltema ⁽¹¹⁰⁾ — met als argument dat de wetgever hier een uitzondering heeft gemaakt op de algemene principes inzake confusio — achten het nodig de mogelijkheid van schuldvermenging te ontkennen.

Men is het echter niet eens over het probleem welke rechten de N.V. mag uitoefenen, indien zij beslist de aandelen te laten voortbestaan. De jurisprudentie heeft zich hierover niet moeten uitspreken ⁽¹¹¹⁾. De meerderheid van de doktrine maakt het onderscheid tussen de rechten, waaronder het stemrecht bedoeld wordt, en de geldvoordelen aan de aandelen verbonden; onderscheid dat steunt op het dubbele kenmerk van het aandeel, resp. enerzijds belichaming van het aandeelhouderschap, anderzijds « normaal vermogensbestanddeel » en waardepapier. Het stemrecht mag door de N.V., in casu het bestuur, niet uitgeoefend worden; de geldelijke voordelen integendeel komen aan de N.V. toe ⁽¹¹²⁾. Bij deze voordelen wordt dan in de eerste plaats gedacht aan de dividenden ⁽¹¹³⁾, sommigen betrekken hierbij ook het voorkeurrecht bij kapitaalsverhoging, in dien zin dat de N.V. het voorkeurrecht niet mag uitoefenen maar wel verhandelen ⁽¹¹⁴⁾.

Enkele auteurs echter kennen ook het stemrecht aan de N.V. toe, zich baserend op de overweging dat het stemrecht nu eenmaal door een regeling van openbare orde aan het aandeel verbonden is ⁽¹¹⁵⁾. Enkel de wetgever zou het stemrecht kunnen ontnemen — wat de lege ferenda vrij algemeen verkieslijk wordt geacht ⁽¹¹⁶⁾; de tegenovergestelde stelling berust, in afwezigheid van een wettekst, op louter opportuniteitsoverwegingen.

Slechts één stem ging op ter verdediging van de thesis der paralyse van de aan het aandeel verbonden rechten ⁽¹¹⁷⁾.

38. Verplichte annulatie der aandelen, steunend op de mening dat de figuur « N.V. aandeelhoudster van zichzelf » een juridische onmogelijkheid is, wordt door één auteur verdedigd, nl. Van Oven ⁽¹¹⁸⁾.

39. In een dergelijke verwarde situatie is in de praktijk de houding van het Departement van Justitie van zeer groot belang. Hier valt een evolutie te constateren. Keurde het Departement eerst klausules goed waarbij alle rechten aan de N.V. toegekend worden ⁽¹¹⁹⁾, later verbood het stemrecht aan de N.V. toe te kennen ⁽¹²⁰⁾ en deze positie blijft tot heden toe gehandhaafd ⁽¹²¹⁾. De zgn. geldvoordelen mogen dus wel aan de N.V. toegekend worden.

Wat tenslotte het nieuw B.W. betreft, dit bepaalt dat de N.V. het stemrecht niet mag uitoefenen; wel mag zij dividenden opstrijken tenzij de statuten het tegendeel bepalen ⁽¹²²⁾. Uit de voorbereidende werken blijkt verder dat zij het voorkeurrecht niet mag uitoefenen, maar wel verhandelen ⁽¹²³⁾.

V. Konklusie.

40. Overzicht van het positieve recht. Gaan wij even de bereikte oplossingen na in de hier behandelde rechtsgebieden, dan is de eerste konklusie dat doktrine en jurisprudentie, gedwongen de door de wetgever gelaten lakunes aan te vullen, er ondanks herhaalde en verdienstelijke inspanningen niet volledig in geslaagd zijn steeds unaniem aanvaarde oplossingen te scheppen. Verder is duidelijk gebleken dat de nadruk in Belgisch en Frans recht aan de ene kant, Nederlands recht aan de andere kant, anders ligt.

Met inachtneming van deze beide konstataties valt een volgend résumé op te stellen.

A) Voorwaarden van een rechtsgeldige aankoop:

1) Oorsprong van de fondsen: de Belgische wetgever en het Franse recht verbieden aankoop ten

laste van kapitaal of wettelijke reserve. Het Nederlands recht laat dit toe.

2) Aankoopprocedé en prijs: Belgisch en Frans recht stellen als principe eerbiediging van de gelijkheid der aandeelhouders, zonder dat hieruit algemeen aanvaarde konklusies getrokken worden; statutaire afwijking van het principe is toegelaten. Het Nederlands recht brengt hiervoor weinig belangstelling op, heeft eigenlijk alleen aandacht voor het gevaar van een te hoge prijs. In alle rechtsgebieden schijnt aankoop ter beurze in de praktijk algemeen voor te komen ⁽¹²⁴⁾.

3) Statutaire voorziening: Belgisch en Frans recht schijnen hieraan geen overgrote aandacht te schenken; de auteurs die het probleem behandelen zijn verdeeld, hoewel de meerderheid zich voor de noodzakelijkheid van statutaire voorziening uitspreekt. De Nederlandse wetgever schrijft dit uitdrukkelijk voor.

4) Bedrag: Belgisch en Frans recht voorzien geen grens. In Nederlands recht beperkt het Departement dit tot de helft van het kapitaal; dezelfde oplossing wordt door het nieuwe B.W. gehuldigd.

5) Soort aandelen. Zowel Belgisch en Frans recht als de Nederlandse wetgever eisen volgestorte aandelen, zij het dan dit anders gemotiveerd wordt.

42. B) Gevolgen van een rechtsgeldige aankoop. Op dit punt heerst de grootste onenigheid. Wat Frans en Belgisch recht betreft, erkent de meerderheid van de doktrine aan de N.V. het recht vrij te beslissen over de annulatie of het laten voortbestaan van de aangekochte aandelen; in het laatste geval wordt aan de N.V. het stemrecht geweigerd. Een recente tendenz, verdedigd door Ripert en een deel der Franse jurisprudentie, voorziet paralyse van de rechten aan de aangekocht en niet geannuleerde aandelen verbonden. Tenslotte wordt verplichte annulatie, m.i. terecht, o.a. verdedigd door Van Ryn.

In Nederlands recht heerst bijna unanimiteit inzake het recht der N.V. de aandelen te laten voortbestaan. Verder spreekt de meerderheid zich uit voor de niet-toekenning van het stemrecht, en de toekenning van recht op dividend en verhandeling van het voorkeurrecht bij kapitaalsverhoging. Dit standpunt wordt ook ingenomen door het nieuwe B.W.

43. Aankoop van eigen aandelen de lege ferenda. Welke regeling verdient in dit opzicht de voorkeur? Gaan wij eerst de meningen, in de doktrine verdedigd, even na. Dan blijkt al dadelijk dat de Nederlandse auteurs meestal wel tevreden zijn met de wettelijke regeling. Wel vindt men kritiek op detailpunten: Scheltema zou aankoop ten laste van de winst voortstaan ⁽¹²⁵⁾; Van der Grinten ⁽¹²⁶⁾ en Speetjens ⁽¹²⁷⁾ vinden de bescherming aan de schuldeisers der N.V. verleend eerder onvoldoende ^(127bis). Maar praktisch iedereen keurt in principe aankoop van eigen aandelen goed ⁽¹²⁸⁾.

In Belgisch en Frans recht daarentegen waait een andere wind. Zo oordeelt Escarra de aankoop een « opération un peu anormale et dangereuse » ^(128bis), raadt Anspach de notarissen af aankoopklausules in de statuten op te nemen ⁽¹²⁹⁾. Gezaghebbende stemmen, nl. deze van Ripert ⁽¹³⁰⁾ en van Van Ryn ⁽¹³¹⁾, gaan op om aankoop kort en goed te verbieden. Ook de Franse Commission de Réforme du Code de Commerce et du Droit des Sociétés staat deze oplossing voor, mits toelating van aankoop in het kader van een kapitaalsvermindering ⁽¹³²⁾. Wel dient erkend, dat Veaux-Fournerie in haar grondig en door mij vaak geciteerde werk aankoop toelaat, zij het onder strengere voorwaarden dan nu het geval is ⁽¹³³⁾; een soort-

gelijke oplossing wordt nog gegeven door Del Marmol⁽¹³⁴⁾. Toch schijnt de algemene tendenz onmiskenbaar.

44. En wel terecht, dunkt mij. Om de juistheid van deze stelling te bewijzen is het nodig even terug te grijpen naar de doeleinden die in de praktijk de aankoop gediend worden (cfr supra, 7 en 8). Nu valt het op dat, indien men de noodzakelijke annulatie van de aangekochte aandelen voorstaat — wat m.i. het juiste standpunt is, dadelijk een reeks aankopen reeds de lege lata onmogelijk blijken. Het gaat hier om aankoop tot belegging, koersondersteuning en speculatie, die immers telkens herverkoop der aandelen veronderstellen. Een tweede reeks aankopen kan zonder bezwaar door een andere methode vervangen worden: de klausule van voorkoop kan ten voordele van aandeelhouders of beheer gestipuleerd worden; in betalinggeving, praktisch toch nooit voorkomend, kan door normale betaling bereikt worden; kapitaalsvermindering kan gebeuren, d.m.v. gelijke terugbetalingen aan de aandeelhouders, aldus iedere mogelijkheid tot benadeling van sommigen uitsluitend — enkel terugbetaling door aankoop van een bepaalde soort aandelen kan diensten bewijzen, om deze aandelen uit de circulatie te doen verdwijnen. Een laatste groep tenslotte verdient geen enkele juridische bescherming. Hier gaat het om het verzekeren van een meerderheid aan een bepaalde groep aandeelhouders of aan het beheer, en om aankoop ter vermindering van amortisatie.

45. Niet alleen brengt verbieden van aankoop m.i. geen enkel nadeel mee, het verwezenlijkt ook positieve voordelen. In de eerste plaats verhindert het preventief de lege lata moeilijk te beteugelen en bij aankoop vaak voorkomende benadeling van sommige aandeelhouders. In de tweede plaats voorkomt het, weer preventief, het illusorisch karakter van de nietigheid, uitgesproken t.o.v. een ongeldige aankoop, wanneer de aangekochte aandelen aan toonder stonden. Verbod van aankoop leidt aldus tot meer gezonde vennootschappelijke betrekkingen.

Tenslotte dient nog een laatste argument weerlegd te worden, dat bij verdedigers van de aankoop vaak opduikt⁽¹³⁵⁾. Ik bedoel hier de economische noodzakelijkheid en het economisch nut van de aankoop. Volgens mij zou dit slechts kunnen te vinden zijn in aankoop als koersondersteuning der aandelen. Maar moet dit, ja mag dit, ten koste van het patrimonium der N.V. gebeuren — met het risico dat, indien de koersdaling niet meer te stuiten blijkt, de vennootschap des te eerder, en misschien juist hierdoor, over de kop gaat? De vraag stellen is wellicht ze beantwoorden.

Jan DAEMS
Aspirant-N.F.W.O.

(1) Zie Veaux-Fournerie, L'acquisition de ses propres actions ou parts sociales par la société émettrice, 66; Moulin, Le rachat par une société de ses propres titres, p. 28.

Volledigheidshalve dient vermeld dat in sommige wetten aankoop van eigen aandelen terloops ter sprake komt, zonder dat hieruit bepaalde algemeen geldende konklusies kunnen getrokken worden; nl.: a) op fiscaal gebied voorzien de ordonnance van 15 augustus 1945, instellend een impôt de solidarité nationale, dat vennootschappen de belasting kunnen kwijten d.m.v. eigen aandelen (art. 44); dit veronderstelt de mogelijkheid van aankoop, zonder meer. Art. 49, zoals aangevuld door het décret van 5 september 1947, regelt het voorkeurrecht der vennootschap bij herverkoop der aandelen door de Staat en bepaalt dat de teruggekochte aandelen moeten geannuleerd worden; b) de wet van 13 november 1933 op de intrekking van aandelen met meervoudig stemrecht voorziet als mogelijk procédé de aankoop (art. 3).

(1bis) Te vermelden vallen nog, op fiscaal gebied en in het kader van de naoorlogse sanering: a) wet van 17 oktober 1945 betreffende belasting op het kapitaal, art. 6, § 2, dat een voorkeurrecht toekent aan de N.V. voor de aankoop van de aandelen toegekend aan de staat; b) regentsbesluit van 17 januari 1949 betreffende de annulatie van niet aangegeven effecten aan toonder, art. 11, dat een soortgelijke bepaling inhoudt maar eraan toevoegt dat de aankoop niet mag indruisen tegen art. 72 en 206 samengeschatte wetten op de vennootschappen.

Algemene konklusies kunnen hieruit niet getrokken worden.

(2) Boek II van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, dat zoals men weet gestemd en afgekondigd, maar nog niet in voege getreden is, bevat dezelfde regeling (art. 2.3.3.7, al. 2). Het voegt hieraan toe de vaststelling van een maximumbedrag tot hetwelk de N.V. tot aankoop mag overgaan (art. 2.3.3.7, al. 2; cfr infra, 26), en een regeling van de gevolgen van een aankoop (art. 2.3.3.17, al. 4 en 2.3.4.12, al. 7; cfr infra, 39).

(3) Deze term is m.i. juister dan «amortisatie van kapitaal»: het kapitaal vermindert immers niet (sic ook Ripert, *Traité élémentaire de droit commercial*, 1054; Van Ryn, *Principes de droit commercial*, I, 512; *Encyclopédie Dalloz*, *Répertoire de droit commercial et des sociétés*, III, V° Amortissement, 48).

(4) Zie De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, IV, 35. Het onderscheid tussen aankoop en amortisatie ligt dus in de aard der rechtshandeling zelf, en niet in de omvang der rechten die voor de vroegere aandeelhouder verloren gaan, zoals beweerd wordt door Van Ryn en Van Ommeslaghe (*La nature de l'opération par laquelle une société acquiert ses propres actions*, R.C.J.B. 1960, p. 309). Verschil kan trouwens ook bestaan in de betaalde prijs.

(5) De Page, op. cit., 8 seq.

(6) Op grond van de volgende argumenten: a) de prijs wordt niet vrij door partijen bepaald; b) de redenen tot nietigheid wijken af van de redenen tot nietigheid van een koopkontraakt (Veaux-Fournerie, op. cit., 38 en 311).

Maar: a) vrije prijsbepaling door partijen is geen vereiste in een koopkontraakt; b) afwijking van de redenen tot nietigheid bewijst enkel dat aankoop van eigen aandelen een koopkontraakt met bijzondere eigen kenmerken is, wat uiteraard geen verwondering hoeft te baren.

(7) Op grond van volgende argumenten: a) de zgn. prijs is enkel «la contrevaleur... des droits sociaux incorporés dans le titre»; b) de aan het aandeel verbonden rechten gaan teniet na de verkrijging door de vennootschap, en dus ontbreekt eigendomsoverdracht: er wordt niet overgedragen (Van Ryn en Van Ommeslaghe, art. cit., p. 315 seq.). Maar: a) in ieder koopkontraakt is de prijs de tegenprestatie van de overdracht van het eigendomsrecht, en dat hier eigendom van vennootschappelijke rechten wordt overgedragen verandert toch niets aan de zaak. Trouwens zou aanvaarding van het argument op dit punt meebrengen dat ook verkoop van de aandelen aan een derde geen koopkontraakt zou zijn, wat wel niemand zou willen beweren!; b) zelfs indien aanvaard wordt dat na overdracht de aan het aandeel verbonden rechten tenietgaan (cfr. infra, gevolgen van de aankoop), dan is dit toch verschillend van te zeggen dat geen overdracht ervan plaatsgrijpt. Dit zijn twee logisch van elkaar te onderscheiden zaken.

Een bijkomend argument, door Van Ryn en Van Ommeslaghe aangevoerd, is dat de kwalifikatie aankoop zou kunnen leiden tot miskenning van de gelijkheid van de aandeelhouders. Maar het feit, dat inderdaad dit principe bij aankoop moet geëerbiedigd worden, bewijst enkel dat het hier om een aankoop met uiteraard bijzondere bijkomende kenmerken gaat.

(8) Zie trouwens ook art. 206, waar «rachat» vertaald wordt door «wederinkoop».

(9) Ripert, op. cit., 1032; Wauwermans, *Manuel pratique des sociétés anonymes*, 7e ed., 1175.

(10) Zoals bv. de Franse jurisprudentie (Cass. req. 22 april 1941, D.A. 1941, 243).

(11) Zoals bv. Ripert (op. cit., 953) en Van Ryn (op. cit., 480 en 496).

(12) *Encyclopédie Dalloz*, op. cit., V° Action, 404.

(13) Escarra J., Escarra E. en Rault, *Traité théorique et pratique de droit commercial*, Les sociétés commerciales, 1306.

(14) Het Nederlands recht gewaagt van «inkoop».

(15) Hierbij maakte ik vooral gebruik van Veaux-Fournerie, op. cit., 8 seq. Moulin, op. cit., p. 16 seq.; Van Ketel, Inwerking van de economische evolutie op wet en statuten der naamloze vennootschap, p. 149 seq.

(16) Deze operatie wordt in Frankrijk wel eens aangeduid als «amortissement spécial» Veaux-Fournerie, op. cit., 10; Moulin, op. cit., p. 18; Pic et Kréher, *Des sociétés commerciales*, 3e ed., 3002), en in België als «rachat-amortissement» (Van der Stegen, *Le rachat par une société anonyme de ses propres actions à l'aide des bénéfices*, J.C. Fl. 1936, 5629, p. 136).

Vermits aankoop en amortisatie essentieel verschillende rechtshandelingen zijn, worden deze benamingen beter niet gebruikt.

(18) Zie nota 1.

(19) Zie nota 1.

(20) Doktrine: Van Ryn, op. cit., 844; Fredericq, *Traité de droit commercial belge*, T.V. 534; Resteau, *Traité des sociétés anonymes*, 2e ed., 2258; Wauwermans, op. cit., 1176; Van der Stegen, op. cit., Anspach, *Société anonyme*, *Rachat des actions au moyen de bénéfices libres*. Remise de ces titres en circulation, A.N.E. 1948, 164; Coart-Frésart, *Du rachat de ses propres actions par une société anonyme*, A.D.S.P. 1938, 146; Del Mamol, *Rachat par une société*

anonyme de ses propres actions, R.P.S. 1955, 4511; D.S., Une société peut-elle affecter ses bénéfices disponibles au rachat de ses propres actions, A.N.E. 1937, 24. Jurisprudence; Cass. 31 januari 1957, Pas. 1957.1.634; Cass. 9 juni 1887, Pas. 1887-1-298; Luik, 26 mei 1932, R.P.S. 1932, 3257; Brussel, 1 maart 1911, Pas. 1911-1.144.

(21) Doktrine: Ripert, op. cit., 1413; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1309 en 1325; Pic en Kréher, op. cit., 2096; Veaux-Fournerie, op. cit., 75 en 89 seq., Moulin, op. cit., p. 36; Houpin, Société, Rachat d'action, Annulation ou maintien de ces actions. Effets juridiques du rachat, J. Soc. 1895, 101. Jurisprudence: Cass. civ. 29 oktober 1929, S. 1930.1.72; Cass. civ. 15 maart 1927, J. Soc. 1928, 155, note Lagarde; Cass. req. 3 februari 1913, D.P. 1919.1.107; Cass. req. 2 juli 1878, S. 1878.1.411.

(22) Hierdoor bedoel ik de uitkerbare winst.

(23) Van der Stegen, art. cit., p. 132; D.S., art. cit., 11; Del Marmol, art. cit., p. 267; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1325; Veaux-Fournerie, op. cit., 101; Pic en Kréher, op. cit., 3001.

(24) Veaux-Fournerie, op. et loc. cit.; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. et loc. cit.; Poitiers, 4 juli 1927, S. 1927.2.137, note Rousseau.

(25) Ingevoerd door de wet van 18 mei 1873. Reeds voordien was trouwens de dominerende mening in deze zin (cfr conclusies Advokaat-generaal Mesdag de ter Kiele onder Cass. 4 maart 1879, Pas. 1879.1.159).

(26) Enc. Dalloz, V^o cit., 431; Pic en Kréher, op. cit., 3001.

(27) Veaux-Fournerie, op. et loc. cit.; Moulin, op. cit. p. 53; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1315.

(28) Dit punt werd toch hier behandeld omwille van de eenheid van de uiteenzetting.

(28bis) Het gaat hier enkel om de sanktie eigen aan de overtreding van de principes inzake oorsprong van de fondsen. Hiernaast valt, zoals voor iedere onwettige aankoop, natuurlijk de verantwoordelijkheid van het tot aankoop overgaande orgaan te vermelden.

(29) Van Ryn, op. cit., 471; Cass. 9 juni 1887, cit. supra. Cfr. de aankoop bestempeld als « opération nulle et de nul effet »: Brussel 18 juli 1923, Pas. 1924.2.26.

(30) Cass. req. 3 februari 1913, cit. supra.

(31) Cass. civ., 15 maart 1927, cit. supra.

(32) Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1314; Pic en Kréher, op. cit., 2096 en 2099.

(33) Cass. civ. sect. comm. 6 januari 1958, D. 1958, Somm. 39; Cass. civ. 15 maart 1927, cit. supra.

(34) Veaux-Fournerie, op. cit., 184; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1318.

(35) In dezelfde zin als de Franse jurisprudentie: Hr. Leuven 13 januari 1903, Pas. 1903.3.140; in tegenovergestelde zin; schijnt het: Hr. Antwerpen 13 november 1908, J.P.A. 1909, 124.

(36) Veaux-Fournerie, op. cit., 182; Moulin, op. cit., p. 73 en 74; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1316; Pic en Kréher, op. cit., 2097.

(37) Veaux-Fournerie, op. cit., 186; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1319. Contra, ten onrechte, Moulin, op. cit., p. 87.

(39) Veaux-Fournerie, op. cit., 192; Moulin, op. cit., p. 82.

(40) Veaux-Fournerie, op. et loc. cit.; Moulin, op. et loc. cit. Dit veronderstelt dat aankoop van niet volgestorte aandelen toegelaten wordt (cfr infra, 28seq.).

(41) Veaux-Fournerie, op. et loc. cit.; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1317; Pic en Kréher, op. cit., 2099; Cass. req. 3 februari 1913, cit. supra.

(42) Veaux - Fournerie, op. cit., 191; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1318; Wauwerms, op. cit., 185; Cass. req. 3 februari 1913, cit. supra; Brussel, 18 juli 1923, Pas. 1924.2.26. Deze mening schijnt mij onjuist; art. 549 B.W. is niet toepasselijk i.g.v. nietigheid (De Page, op. cit., VI en Complément IV, 182).

(42bis) Dit veronderstelt dat de aangekochte aandelen niet moeten geannuleerd worden (cfr. infra, 33 seq.).

(43) De Page, op. cit., II en Complément, 820; Cass. 10 juni 1897, Pas. 1897.1.222.

(44) Cass. civ. 6 november 1865, S. 1866.1.109. Cfr. Veaux-Fournerie, op. cit., 193.

(45) Pic en Kréher, op. cit., 2099; Cass. civ. 18 februari 1868, S. 1868.1.141. Cfr. Veaux-Fournerie, op. cit., 185. Ten onrechte wordt unanieme ratifikatie toegelaten door: Aix 22 maart 1888, Rev. Soc. 1888, 359; Toulouse 14 juni 1887, Rev. Soc. 1888, 41.

(46) Van der Heijden - Van der Grinten, Handboek voor de naamloze vennootschap naar Nederlands recht, 5e ed., 315; Speetjens, Het kapitaal der naamloze vennootschap naar Nederlands recht, p. 142; Van Oven, Verklaring van eigen aandelen, N.V. XXVII, 181, 206 en 225, p. 228; Scheltema, Reorganisatie van het kapitaal der naamloze vennootschap, Praeadvies Broederschap Candidaatnotarissen, p. 54; Scheltema, De wettelijke bescherming van het vermogen der N.V., W.P.N.R. 3232-3235, i.h.b. 3234.

(47) Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 161; Scheltema, Wettelijke..., art. cit., 3234, nota 15; H.R. 5 december 1924, W. 11317, nota Molengraaff; cfr. ook Molengraaff, Leidraad bij de beoefening van het Nederlands handelsrecht, I, 9e ed., p. 306.

(48) Zo kent het Nederlandse recht bv. naast de zgn. vormelijke kapitaalsvermindering door middel van terugbetaling aan aandeelhouders, geregeld met de nodige waarborgen voor schuldeisers in art. 41d tot 41g K., ook de aan geen enkele bijzondere voorwaarde verbonden en in de wet niet geregelde zgn. vrije kapitaalsvermindering, indien geen terugbetalingen geschieden. Zie hierover Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 165 en 354. Ook aankoop van eigen aandelen gevolgd door annulatie geldt als een dergelijke vrije kapitaalsvermindering; cfr. infra, nota 105.

(49) Scheltema, Reorganisatie..., op. cit., p. 54; en Wettelijke..., art. et loc. cit.

(50) Zie nota 3.

(51) België: Van Ryn, op. cit. 844; Fredericq, op. cit., V; 492 en 535; Resteau, op. cit., 2259; Anspach, art. cit., 10; Coart - Frésart, art. cit., p. 152 seq.; Del Marmol, art. cit., p. 267; Van der Stegen, art. cit., p. 127; Brussel 8 februari 1927, R.P.S. 1927, 2752. Frankrijk: Veaux - Fournerie, op. cit., 125seq.; Moulin, op. cit., p. 36; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1327; Cordonnier, L'égalité entre actionnaires avant et depuis la loi du 22 novembre 1913, J.Soc. 1924, 417 en 481, 4.

(52) Hamel en Lagarde, op. cit., 753; Resteau, op. cit., 2259; Anspach, art. cit., 10; D.S. art. cit., 16; Cfr. ook Del Marmol, art. cit., p. 269 seq.; Moulin, op. cit., p. 36. Zie verder nog nota 55. Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1327, aanvaarden naast deze procedés nog openbare verkoop. Van der Stegen, art. cit. p. 134, aanvaardt aankoop op de beurs naast een zgn. aankoop van hand tot hand (cfr. nota 55).

(53) Parijs 6 juli 1892, D.P. 1894.2.598.

(54) Van Ryn, op. cit., 844; cfr. ook Verslag Bankcommissie 1947-48, p. 63seq., klaarblijkelijk met instemming geciteerd door Fredericq, op. cit., 536.

(55) Veaux-Fournerie, op. cit., 135; Moulin, op. cit., p. 38; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. et loc. cit.; Del Marmol, art. cit., p. 267; D.S., art. cit., 16; Parijs 20 februari 1904, D.P. 1905.2.357. Op het eerste zicht wordt van deze mening afgeweken door Bosvieux (art. cit., p. 486seq.) en Van der Stegen (art. et loc. cit.). Beiden stellen echter zulke vereisten, i.h.b. wat betreft publiciteit, dat eerder van een openbare oproep door de N.V. moet gesproken worden (Veaux-Fournerie, op. et loc. cit.; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. et loc. cit.).

(56) Veaux-Fournerie, op. et loc. cit.; Van Ryn, op. et loc. cit. Contra nochtans; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. et loc. cit.; konklusies advokaat-generaal Picard onder Cass. req. 16 november, 1943, Rev. Soc. 1949, 277.

(59) Veaux-Fournerie, op. cit., 139; Moulin, op. cit., p. 41.

(60) Veaux-Fournerie, op. cit., 131; Ripert, op. cit., 1104; Cass. req. 16 november 1943, cit. supra.

(61) Van Ryn, op. et loc. cit.

(62) Pro toelaatbaarheid: Cass. 5 juni 1947, R.C.J.B. 1948, 9; Cass. civ. 9 februari 1937, S. 1937.1.129, note Rousseau; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1240; Noirel, Les tendances modernes de la jurisprudence commerciale en matière de société anonymes, 147.

Contra: Van Ryn, op. cit., 807 en nota onder Cass. 5 juni 1947, cit. supra; Fredericq, op. cit., V. 510; Ripert, op. cit., 1120.

(63) Cfr. Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1327.

(64) Veaux-Fournerie, op. cit., 200; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1329.

(65) Veaux-Fournerie, op. cit., 202; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. et loc. cit.

(66) Veaux-Fournerie, op. cit., 200; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. et loc. cit.

(67) Veaux-Fournerie, op. cit., 201; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. et loc. cit.

(68) Speetjens, op. cit., p. 140; Schoepp, De naamloze vennootschap en haar aandeelhouders, p. 95.

(69) Speetjens, op. et loc. cit.

(70) Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 315. Völlmar, op. cit., p. 65.

(71) Resteau, op. cit., 2258; Raucq, Une société anonyme peut-elle être propriétaire de ses actions? A.N.E. 1934, 456, p. 459. Contra: del Marmol, art. cit. p. 263 (met als argument dat, vermits de aandeelhouder zelf het initiatief tot verkoop neemt en dus (?) geen zijner rechten wordt geschonden, statutaire voorziening overbodig is).

Ten slotte maakt Van der Stegen een m.i. volkomen ongerechtigd onderscheid ngl. de aangekochte aandelen al dan niet vernietigd worden (art. cit., p. 128 en 136); nog afgezien van de vraag of de vennootschap het recht heeft de aandelen te laten voortbestaan (cfr infra, 33seq.).

(72) Rapport Pirmez, in Beltjens, Encyclopédie de droit commercial belge, II, p. 763.

(73) Pic en Kréher, op. cit., 3001.

(74) Cfr. Moliérac, Manuel des Sociétés, II, Formulaire, p. 653.

(75) Over de gevolgen hiervan zie supra, 13.

(76) In Belgische terminologie omgezet.

(77) Van der Heijden - Van der Grinten, op. et loc. cit.; Speetjens, op. cit., p. 146; Rb. Rotterdam 19 februari 1935, N.J. 1935, 1368.

(78) Speetjens, op. et loc. cit.

(79) Van der Heijden - Van der Grinten, op. et loc. cit.; Speetjens, op. cit., p. 145.

(80) Scheltema, De wettelijke..., art. cit., 3234.

(80bis) Men weet dat in het huidige Nederlands recht de N.V. slechts bestaat na goedkeuring van haar statuten door het Departement van Justitie (zgn. « verklaring van geen bezwaar »). Volgens art. 36e K. kan deze verklaring geweigerd worden omdat de N.V. strijdig is met de openbare orde of de goede zeden, het kapitaal niet voor 1/5 door de oprichters onderschreven is, of de statuten strijdig zijn met de wet. (Zie hierover Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 151; Molengraaff, op. cit., p. 255.)

(81) Völlmar, op. cit., Richtlijnen ad 41a K.

Het Nederlands recht kent 3 soorten kapitaal:

— gestort kapitaal, zijnde hetzelfde begrip gedekt door deze term in België;

— geplaatst kapitaal, zijnde het Belgisch maatschappelijk kapitaal;

— maatschappelijk kapitaal, zijnde het bedrag tot hetwelk de statuten toelaten kapitaal te plaatsen; dit begrip is

in Belgisch recht onbekend (cfr het Angelsaksisch authorised capital).

Voor verdere details zie Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 162seq.

(82) Van der Heijden, in de nog door hemzelf verzorgde 3e editie van zijn Handboek, 315.

(83) Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 315; Speetjens, op. cit., p. 145.

(84) Schoepp, op. cit., p. 94.

(85) Doktrine en jurisprudentie geciteerd in nota 77.

(86) Wet op de handelsvennootschappen, art. 52, zoals geïnterpreteerd door doktrine en jurisprudentie. Zie Van Ryn, op. cit., 529; Fredericq, op. cit., 400.

(87) Wet op de vennootschappen op aandelen, art. 3. Zie Ripert, op. cit., 1047; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1035seq.

(88) Aldus Bosvieux, Du rachat de gré à gré de ses actions par une société, J. Soc. 1934, 481, p. 483; Van der Stegen, art. cit., p. 126seq; Parijs 20 december 1898, J. Soc. 1899, 217; Riom 22 februari 1870, S. 1870.2.210.

(89) Alus Veaux-Fournerie, op. cit., 138; Moulin, op. cit., p. 63.

(90) Van der Stegen, art. et loc. cit.; cfr Veaux-Fournerie, op. cit., 137.

(91) Met uitzondering van het in 29 besprokene.

(92) Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 315; Speetjens, op. cit., p. 142.

(93) Parijs 4 januari 1887, D.P. 1887.2.73; Parijs 19 februari 1885, D.P. 1885.2.181. Sic ook Coart-Frésart, art. cit., p. 158 en 164.

Op het eerste zicht is hiermee tegenstrijdig de Franse gelijkijdige jurisprudentie geciteerd in nota 44; daar was de vraag echter in hoeverre de verkoper de prijs moest restitueren na herverkoop door de N.V., wat een enigszins andere optiek geeft.

(94) Ripert, op. cit., 1032; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1334; Van Ryn, op. cit., 510; Del Marmol, art. cit., p. 267; Anspach, art. cit. 7. Cfr Veaux-Fournerie, op. cit., 307seq.

(95) Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1335 leert dat het voorkeurrecht door de N.V. mag uitgeoefend worden. Volgens Veaux - Fournerie, op. cit., 245, nota 2, mag de N.V. het voorkeurrecht niet uitoefenen, maar wel vervreemden. Cfr ook Moulin, op. cit., p. 113.

(96) Veaux - Fournerie, op. cit., 318; Moulin, op. cit., p. 110seq.; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. et loc. cit.; Pic en Kréher, op. cit. 3003; Van der Stegen, art. cit., p. 123; D.S., art. cit., 21seq.

(97) Raucq, art. cit., p. 458.

(98) Ripert, op. et loc. cit. Sic ook Anspach, art. cit., 8 en 14.

(99) Rb. Le Havre, 15 februari 1952, J.C.P. 1952.2.7216, note D.L. Zie reeds Lyon 25 november 1913, D.P. 1916.1.206, onder Cass. req. 8 juni 1915; Hr. Le Havre 18 maart 1930, J. Soc. 1931, 579, note Houpin.

De recente Franse jurisprudentie is echter alles behalve unaniem op dit punt: Lyon 5 maart 1951, J.C.P. 51.2.6562, note Bastian stelt zich nog tevreden met het verwerpen van de oude confusiotheorie en kent impliciet aan de N.V. het stemrecht toe.

Het Hof van Cassatie heeft incidenteel in een arrest, gaande over de fiscale gevolgen van aankoop van stichtersbewijzen, gezegd dat aankoop van stichtersbewijzen annulatie meebrengt (wet van 23 januari 1929, artikel 7), maar dat «l'action rachatée demeure en principe, tant activement que passivement, dans le bilan de la société, pulsque sa valeur nominale est représentée dans le capital social» (Cass. civ. 12 november 1946, D. 1948.345 (1e esp.), note Percerou). Maar in een arrest, een jaar later geveld over eenzelfde probleem, heeft het Hof deze zinsnede wegelaten (Cass. civ., sect. comm. 24 november 1947, D. 1948.345 (2e esp.).

Hierin werd het bewijs gezien dat het Hof op zijn mening terugkwam (D.L., note cit.; cfr nochtans Veaux - Fournerie, op. cit., 240); het argument was trouwens zwak (zie nota's 102 en 105). Over de civiel-rechtelijke gevolgen van aankoop van aandelen heeft het Hof zich nooit rechtstreeks uitgesproken; de beide arresten geven hoogstens slechts een twijfelachtig en zeer onvolledig beeld van dit probleem.

(100) Van Ryn, op. cit., 510 en 844.

(101) Raucq, art. cit., p. 459.

Aldus ook Verslag Bankcommissie 1947-48, op. et loc. cit.

(101bis) Voor de aanhangers van de theorie dat de N.V. vrij over het lot van de aangekochte aandelen kan beslissen, gelden deze gevolgen natuurlijk ook indien de N.V. beslist de aandelen te vernietigen.

(102) Anspach, art. cit., 10; D.S., art. cit. 19; Coart-Frésart, art. cit., p. 155. Cfr Del Marmol, art. cit., p. 267.

(103) Veaux - Fournerie, op. cit., 254seq.; Moulin, op. cit., p. 106; Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit., 1356; Van Ryn, op. cit., 510. Cfr nochtans Ripert, op. cit., 1413.

(105) Veaux - Fournerie, op. cit., 251seq; Moulin, op. cit., p. 107; Van Ryn, op. cit., 844. Contra, ten onrechte, Escarra J., Escarra E. en Rault, op. cit. 1336.

De tegenovergestelde mening geldt in Nederland. Zie Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 315; Molengraaff, op. cit., p. 307; Van Oven, art. cit., p. 209.

(106) H.R. 26 maart 1941, W.P.N.R. 14548; H.R. 2 maart 1938, B.B. 6630; H.R. 28 juni 1932, N.V. XII, 83; Arbitrale Rechtspraak Batavia 11 oktober 1933, N.J. 1933, 1710.

(107) Zie de doktrine geciteerd in nota's 110 tot 117.

(108) Zie Van Oven, art. cit., p. 184.

(109) Zie kritiek Van Oven, art. cit., p. 184 en 186.

(110) Scheltema, Reorganisatie..., op. cit., p. 47.

(111) Enkel Arbitrale Rechtspraak Batavia 11 oktober 1933, cit. supra, merkt terloops op dat de N.V. het stemrecht niet mag uitoefenen.

(112) Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 315.1; Völlmar, op. cit., p. 125; Van der Heijden, Eigen aandelen op de balans, N.V. IX, 225, 271, 275, p. 271; Wolfsbergen, Stemrecht voor eigen aandelen der N.V., N.V. XV, 131, p. 131; Van Ketel, De rechten van ingekochte eigen aandelen, N.V. XIII, 8, p. 8.

(114) Zie bv. Van der Heijden - Van der Grinten, op. et loc. cit.

Bij de berekening van het quorum komen de ingekochte aandelen evenmin in aanmerking (Van der Heijden - Van der Grinten, op. et loc. cit.).

(113) Voor zover de winst mag gereserveerd worden (Van der Heijden - Van der Grinten, op. et loc. cit.; cfr ook Schoepp, op. cit., p. 98).

(115) Molengraaff, op. cit., p. 267 en 303; Scheltema, Reorganisatie..., op. cit., p. 47; Croin, Stemrecht op de door de N.V. ingekochte aandelen, N.V. XXXI, 181, p. 186.

(116) Scheltema, op. et loc. cit.; Croin, art. et loc. cit.

(117) Speetjens, op. cit., p. 135.

(118) Van Oven, art. cit., p. 183.

(119) Departementale Opvattingen, N.V. VIII, 10.

(120) Soms met het eigenaardig argument dat de N.V. pas kan weten hoe zij over een bepaalde zaak denkt nadat erover in de algemene vergadering is gestemd. Blijkbaar wordt hier dus alleen de algemene vergadering gezien als wilsorgaan der N.V., en niet ook het bestuur — dat volgens de unanieme doktrine nochtans het stemrecht heeft (zie Van der Heijden - Van der Grinten, op. et loc. cit.; Scheltema, Reorganisatie..., op. cit., p. 48).

(121) Richtlijnen ad 41aK., bij Völlmar, op. et loc. cit.

(122) Zie nota 2.

(123) Memorie van Antwoord, Bijl. Hand. II, 3769, 5, p. 37.

(124) Zelfs zij die in Belgisch en Frans recht aankoop op de beurs als een inbreuk op de gelijkheid der aandeelhouders beschouwen, moeten hem toelaten indien hij statutair voorzien is.

(125) Supra, 14 en nota 49.

(126) Van der Heijden - Van der Grinten, op. cit., 315; en Kapitaalsbescherming in Nederlands en Belgisch N.V. recht. N.V. XXVII, 211, p. 213.

(127) Speetjens, op. cit., p. 141.

(127bis) Zie nochtans de kritiek hierop van Van Oven, art. cit., p. 229.

(128) Met uitzondering van Schoepp, op. cit., p. 101.

(128bis) Escarra, op. cit., 876.

(129) Anspach, art. cit., 17; sic ook D.S., art. cit., 5.

(130) Ripert, op. cit., 1032.

(131) Van Ryn, op. cit., 510.

(132) Travaux de la Commission..., III, p. 289 en 295.

(133) Namelijk: a) eerbiediging van de gelijkheid der aandeelhouders; b) tot een maximumbedrag van 10 % van het kapitaal; c) in het vennootschappelijk belang; d) maar ook ten laste van kapitaal: het principe van de onaantastbaarheid van het kapitaal is enerzijds onvoldoende (gevolg: voorwaarde b), anderzijds excessief (vermits de vennootschap haar toestand misschien kan herstellen door een voorlopige aantasting van het kapitaal). (Zie Veaux - Fournerie, op. cit., 322seq.).

(134) Namelijk: a) statutair voorzien van aankoop; b) enkel ten laste van winst; c) op de beurs voor gekwoteerde aandelen; bij openbaar opbod voor niet gekwoteerde aandelen; d) toelating tot aankoop door de algemene vergadering aan het beheer; e) inlichting door het beheer over het van de toelating gemaakte gebruik op de jaarlijkse algemene vergadering; f) verplichte vernietiging van de aangekochte aandelen. (Zie Del Marmol, art. cit., p. 270).

(135) Bv. bij Veaux - Fournerie, op. cit., passim (bv 332, 339).

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 12 november 1962.

Voorzitter : M. Anciaux Henry de Faveaux.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Eerste Advokaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Wegenverkeer. — Geen gelijktijdige toepassing van de voorschriften van art. 25 -2, a en b, en van art. 17 van het Algemeen Wegenverkeersreglement.

De toepassing van art. 25 -2, a en b van het Algemeen verkeersreglement van 10 december 1958, waardoor de bestuurder die rechts wil afslaan verplicht wordt de manoeuvre zo kort mogelijk uit te voeren na vooraf zijn voornemen kenbaar gemaakt te hebben, sluit de gelijktijdige toepassing uit van art. 17 van hetzelfde reglement, bepalend dat de bestuurder die een manoeuvre wil uitvoeren verplicht is de andere bestuurders te laten voorgaan.

Delforge en N.M.B.S. t/ Hankart en N.V. Franz Boland

Gelet op het bestreden vonnis, op 15 december 1961 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Luik ;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing gewezen over :

I. De publieke vordering ingesteld tegen aanleggers:

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 17 en 25, inzonderheid 25-2, a en b, van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, gevoegd bij het koninklijk besluit van 10 december 1958, houdende wijziging en bijwerking van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, 3 en 4 van de wet van 17 april 1878, bevattende de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering, 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek, en 97 van de Grondwet ;

doordat het bestreden vonnis aanlegger tot 15 F geldboete veroordeeld heeft wegens overtreding van artikel 17 van de verkeerscode, aanlegster burgerlijk verantwoordelijk gezegd heeft, aanleggers veroordeeld heeft om aan de vennootschap Boland de twee derden van haar schade te betalen en Hankart en de vennootschap veroordeeld heeft om slechts een derde van haar schade te betalen, om de redenen, dat de eerste rechter ten onrechte beslist heeft, dat de telastlegging artikel 25-2, a en b, van de verkeerscode ten laste van Delforge bewezen was, dat inderdaad niet betwist is, dat Delforge zijn richtingslicht te gepasten tijde heeft doen functioneren, dat men hem evenmin, rekening houdende met de lengte van het door hem bestuurde voertuig, mag verwijten dat hij van de rechterrond van de rijbaan afgeweken is om te zwenken, doch dat hij alleen, na uitvoering van deze beweging, die een manoeuvre uitmaakt, er op moest letten de bestuurder, die achter hem kwam aangereden, te laten voorgaan, wat hij niet gedaan heeft ;

dan wanneer de bestuurder, die rechts wou afslaan, de voorschriften van artikel 25-2, a en b van de verkeerscode in acht neemt, niet gehouden is tot de algemene verplichting van voorrang, wat in artikel 17 van die code vermeld staat en dat derhalve, van het

ogenblik dat de rechters in hoger beroep eerste aanlegger vrijspraken van de telastlegging van overtreding van artikel 25-2, a en b, van de verkeerscode, zij de overtreding van artikel 17 van deze code tegen hem niet bewezen konden verklaren ;

Overwegende dat het bestreden vonnis er op wijst, dat aanlegger zijn rechter richtingslicht te gepasten tijde heeft doen functioneren en dat men hem niet kan verwijten dat hij van de rechterrond van de rijbaan afgeweken is om te zwenken, rekening houdende met de lengte van het door hem bestuurde voertuig ; dat de feitenrechter, bijgevolg, aanlegger vrijsprekt van de telastlegging, artikel 25-2, a en b, van de verkeerscode overtreden te hebben ;

Overwegende dat het vonnis aldus vaststelt dat aanlegger de voorschriften van de evengemelde reglementaire bepalingen in acht genomen heeft, door zo kort mogelijk rechts af te slaan wegens de omstandigheden en nadat hij zijn beweging te gepasten tijde gesignaleerd heeft ;

Overwegende dat artikel 25-2, a en b van de verkeerscode van 10 december 1958, door de bestuurder die rechts wil afslaan te verplichten de manoeuvre zo kort mogelijk uit te voeren na vooreerst zijn voornemen aangeduid te hebben, uitsluit dat op die bestuurder zou toegepast worden artikel 17 van dezelfde code, die de bestuurder die een manoeuvre wil uitvoeren, verplicht de andere bestuurders te laten voorgaan ;

Dat de feitenrechter, derhalve, na vastgesteld te hebben, dat aanlegger regelmatig rechts afgeslagen was, hem niet kon verwijten, verweerder, desniettemin, niet te hebben laten voorgaan ;

Dat het middel gegrond is ;

II. Over de door verweerder tegen aanleggers ingestelde burgerlijke vordering :

Overwegende dat de verbreking van de beslissing, gewezen over de tegen aanleggers ingestelde publieke vordering, leidt tot de vernietiging van de beslissing gewezen over de burgerlijke vordering die er het gevolg van is ;

III. Over de door aanlegster tegen verweerders ingestelde burgerlijke vordering :

Overwegende dat het bestreden vonnis de verantwoordelijkheid in het ongeval tussen aanlegger en verweerder evenals tussen de voor hen burgerlijke verantwoordelijke partijen verdeeld heeft, op grond van de door elk van hen begane overtreding ;

Overwegende dat de verbreking van de beslissing over de tegen aanleggers ingestelde publieke vordering, in de hierna bepaalde grenzen, leidt tot de vernietiging van de beslissing gewezen over de burgerlijke vordering van aanlegster ;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis in zover het uitspraak geeft :

1) over de tegen aanleggers ingestelde publieke vordering en hen veroordeelt tot de helft van de kosten ;

2) over de burgerlijke vordering, behalve voor zover het beslist, dat verweerders ten belope van een

derde minstens verantwoordelijk zijn voor het ongeval, dat het bedrag van de door de burgerlijke partijen geleden schade bepaalt en verweerster voor verweerder burgerlijk verantwoordelijk verklaart;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders tot de kosten.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Hoei, in hoger beroep, zitting houdende.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 13 november 1962.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Substituut-auditeur-generaal : M. Lenaerts.

Advokaat : M. Verougstraete.

Pensioenen voor arbeiders en bedienden. — Rechtspleging. — Aanwijzing van tegenpartij. Geschillen. — Terugvordering van een onverschuldigd bedrag.

1. *De Belgische Staat is geen tegenpartij bij het beroep tot vernietiging, ingesteld door een pensioenaanvrager, tegen een beslissing van de hoge commissie, wanneer hij geen partij was in het geschil voor de commissie van beroep, noch voor de hoge commissie en wanneer de bestreden administratieve beslissing genomen is door de Rijkskas voor Rust- en Overlevingspensioenen, die een openbare instelling is.*
2. *Er is een wezenlijk verschil tussen de bevoegdheid om bij een administratieve beslissing, die uit zichzelf uitvoerbaar is en definitief, behoudens beroep ingesteld binnen een bepaalde termijn, de terugvordering van een onverschuldigd bedrag te bevelen en de bevoegdheid om een vordering tot terugbetaling van zodanig bedrag in te stellen.*

Uit de bewoordingen van art. 17 § 3 van de wet van 21 mei 1955, gewijzigd bij de wet van 1 aug. 1957, en uit de verantwoording van die bepaling vloeit voort dat, aangezien de wetgever het nodig heeft geacht de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen bevoegdheid te verlenen om een vordering tot terugbetaling in te stellen en hij haar de verplichting oplegt dit in bepaalde gevallen te doen, de kas niet bevoegd is om die terugvordering bij een executoire administratieve beslissing te bevelen.

Van Helleputte t/ Belgische Staat (Minister van Sociale Voorzorg) en Rijkskas voor Rust- en Overlevingspensioenen.

Arrest Nr. 9706.

Gezien het verzoekschrift dd. 27 december 1961 :

Gehoord het andersluidend advies van de heer Lenaerts, substituut-auditeur-generaal ;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing van 25 oktober 1961, waarbij de hoge commissie voor pensioenen afwijzend beschikt over het beroep, ingesteld door verzoekster tegen een beslissing van de commissie van beroep te Gent ; dat verzoekster van de bestreden beslissing eerst op 28 oktober 1961 kennis heeft gekregen ;

Overwegende dat aan verzoekster een rustpensioen voor arbeiders van 9.350 F met ingang van 1 oktober 1956 was toegekend ; dat dit pensioen haar, op grond van artikel 8, § 3, van de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, vanaf 1 juli 1959 werd ontnomen omdat haar echtgenoot van die datum af recht op pensioen had ; dat de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen, nadat uit een onderzoek was gebleken dat verzoekster gedurende de periode waarin zij een rustpensioen had genoten, drie halve dagen per week en een halve dag per maand arbeid had verricht, haar op 4 mei 1961 liet weten dat zij overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen « geen aanspraak kon maken op de uitbetaling van het haar verleende rustpensioen van de sedert die datum ten onrechte uitbetaalde termijnen en dat het haar, indien zij die beslissing betwist, toegelaten is beroep in te stellen dit uiterlijk binnen vijftien dagen na ontvangst van het ter post aangetekend schrijven » ; dat die beslissing, waartegen verzoekster beroep had ingesteld, door de commissie van beroep te Gent bij beslissing van 25 juli 1961 werd bevestigd ; dat het beroep van verzoekster tegen laatstgenoemde beslissing door de bestreden beslissing werd verworpen ;

Overwegende dat de Belgische Staat geen partij was in het geschil voor de commissie van beroep noch voor de hoge commissie en dat de administratieve beslissing die verzoekster voor die rechtscolleges bestreed, genomen is door de tweede tegenpartij, die een openbare instelling is ; dat de Belgische Staat derhalve buiten de zaak moet worden gesteld ;

Overwegende dat verzoekster onder meer doet gelden dat de bestreden beslissing genomen is met schending van de artikelen 17, § 3, en 20, eerste lid, van de wet van 21 mei 1955 en van de artikelen 9, § 2, en 10, tweede lid, van het koninklijk besluit van 28 april 1958 tot uitvoering van artikel 20 van de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1957, en van artikel 25 van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden ; dat zij in verband hiermede voorhoudt dat de hoge commissie de administratieve beslissing, waarbij de terugvordering van de termijnen van het rustpensioen over de periode van 1 oktober 1956 tot 30 juni 1959, bevolen werd, niet mocht bevestigen, aangezien de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen niet bevoegd was om zodanige beslissing te nemen doch alleen om binnen de gestelde termijn bij het bevoegd rechtscollege een eis tot terugvordering in te dienen ;

Overwegende dat, luidens artikel 17, § 3, van de wet van 21 mei 1955, elk bedrag dat ten onrechte door de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen in het bestek van haar bevoegdheden als betaalorgaan uitbetaald werd, het voorwerp kan uitmaken van een vordering tot terugbetaling en in geval van arglist of bedrog, de vordering tot terugbetaling verplicht is ; dat artikel 25, eerste lid, van genoemde wet bepaalt dat de Koning rechtscolleges voor betwiste zaken instelt, met als opdracht uitspraak te doen in geschillen omtrent rechten die voortvloeien uit die wet ; dat krachtens artikel 9, § 2, van het koninklijk besluit van 28 april 1958 de aanvragen vanwege de instellingen belast met de betaling van de uitkeringen, met het doel terugbetaling van onverschuldigde uitkeringen te verkrijgen, binnen de termijn van drie jaar moeten worden ingediend en dat zij, krachtens artikel 10, tweede lid, van dit besluit, bij de commissie aanhangig worden gemaakt door gewone toezending van het dossier met

een dienstnota waarin het onderwerp van de aanvraag wordt aangegeven;

Overwegende dat bedoelde § 3 in artikel 17 van de wet van 21 mei 1955 is ingevoegd bij de wet van 1 augustus 1957, ten gevolge van een amendement van de regering (Senaat — 1956-1957 — n° 250), die de voorgestelde aanvulling verantwoordde door erop te wijzen dat het de Rijkskas, ingeval zij een pensioen heeft uitbetaald hoewel het niet, zelfs gedeeltelijk, verschuldigd is, niet mogelijk is door compensatie terug in het bezit te komen van het niet verschuldigde bedrag;

Overwegende dat er wezenlijk verschil is tussen de bevoegdheid om bij een administratieve beslissing, die uit zichzelf uitvoerbaar is en definitief behoudens beroep ingesteld binnen een bepaalde termijn, de terugvordering van een onverschuldigd bedrag te bevelen en de bevoegdheid om een vordering tot terugbetaling van zodanig bedrag in te stellen; dat eerstgenoemde bevoegdheid de tweede overbodig maakt; dat uit de bewoordingen van artikel 17, § 3, en uit de verantwoording van die bepaling voortvloeit dat, aangezien de wetgever het nodig heeft geacht de Rijkskas bevoegdheid te verlenen om een vordering tot terugbetaling in te stellen en haar de verplichting oplegt dit in bepaalde gevallen te doen, de Kas, naar zijn opvatting, niet bevoegd is om de terugvordering bij een executoire administratieve beslissing te bevelen; dat het bepaalde in de artikelen 9, § 2, en 10, tweede lid, van het koninklijk besluit van 28 april 1958 met die opvatting strookt;

Overwegende dat uit de bewoordingen zelf van het schrijven op 4 mei 1961 door de Rijkskas tot verzoekster gericht, blijkt dat het om een zodanige beslissing gaat; dat die beslissing tegelijk het recht van verzoekster op uitkering van haar pensioen ontkent en de terugvordering van de ten onrechte uitgekeerde termijnen beveelt; dat echter, aangezien verzoekster sedert 1 juli 1959 geen aanspraak meer had op pensioen, de ontkenning van het recht op uitkering geen andere draagwijdte heeft dan die van een rechtvaardiging van de terugvordering, zodat deze het eigenlijk voorwerp van de beslissing is; dat de Rijkskas niet bevoegd is om zodanige beslissing te nemen en dat de hoge commissie de ingeroepen wetsbepalingen schendt door de onbevoegdheid van de tegenpartij om de voor haar bestreden beslissing te nemen, niet op te werpen; dat het middel gegrond is;

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing dd. 25 oktober 1961 van de hoge commissie voor pensioenen is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal in de registers van bovenvermelde commissie worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak wordt verwezen naar de anders samengestelde commissie.

Artikel 4. — De kosten, ten bedrage van 750 frank, komen ten laste van de tweede tegenpartij.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 9 februari 1963.

Voorzitter : M. Liard.

Raadsheren : M.M. van Leckwijck en Grenez.

Advokaat-generaal : M. Cerckel.

Advokaten : Mrs. H. Boonen, Van Cauter en Posenaeer.

Daad van koophandel. — Het beheer van een handelszaak door de mede-eigenaar zonder vermelding, dat hij als lasthebber optreedt. — Acceptatie van wissels.

De persoon, die een handelszaak, waarvan hij mede-eigenaar is, beheert en daarin daden van koophandel als de gewone uitoefening van zijn beroep verricht, zonder ooit te vermelden dat hij als lasthebber handelt, is koopman in de zin van artikel 1 van de wet van 15 december 1872. De inschrijving in het handelsregister van een andere mede-eigenaar kan niet als bewijs van zijn mandaat en ook tegenover derden gelden. Het accepteren van wissels is een daad van koophandel.

Brugelmans t./ R.M.Z., Mr. Posenaeer q.q.

Gezien, in regelmatige uitgifte het vonnis der rechtbank d.d. 27 december 1961, dat op 22 januari 1962 werd betekend, en waartegen op 3 en 5 februari 1962 een naar vorm en tijd regelmatig beroep werd aange tekend;

Aangezien ter bestrijding van het vonnis dat hem failliet verklaarde, appellant in hoofddeorde aanvoert geen handelaar te zijn en slechts als bedrijfsleider van drukkerij H. Brugelmans te zijn opgetreden, waarvan zijn moeder eigenares en uitbaatster was;

Aangezien vaststaat dat bedoelde handelszaak van de nalatenschap voortkomt van de vader van appellant en dat zij in onverdeeldheid is gebleven tussen hem, zijn moeder en zijn zuster;

Aangezien derhalve appellant, die een handelsfonds beheerde waarvan hij gemeenschappelijke bezitter was en die daarin daden van koophandel verrichtte als gewone uitoefening van zijn drukkersberoep zonder ooit te vermelden dat hij als lasthebber handelde, de hoedanigheid bezit van handelaar in de zin van artikel 1 van de wet van 15 december 1872;

Aangezien appellant opwerpt dat zijn moeder ingeschreven was in het handelsregister en daaruit ten onrechte pleit dat de derden zich aldus konden vergewissen dat hij slechts als lasthebber optrad,

Aangezien immers anderzijds bewuste inschrijving geen bewijs tegen derden uitmaakt, en anderzijds deze omstandigheid aantoonde dat appellant verzuimd heeft zich insgelijks als drukker in het handelsregister in te schrijven;

Aangezien bewezen is dat appellant nog daden van koophandel verricht heeft in de loop van de zes maanden die het vonnis waartegen beroep voorafgingen, namelijk dat hij een wissel vervallende einde september 1961 geaccepteerd heeft ter dekking van een faktuur d.d. 31 augustus 1961 van de firma Verbraeken, derwijze dat het door hem subsidiairlijk opgeworpen middel om aan de faillietverklaring te ontsnappen ook faalt;

Aangezien bovendien blijkt zowel uit de feitelijke vaststellingen door de eerste rechter uiteengezet en die overigens door appellant niet betwist worden, als uit omstandigheden waarvan de geïntimeerde curator aan het Hof kennis heeft gegeven, dat appellant zijn betalingen gestaakt had en dat zijn krediet aan het wankelen was gebracht;

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare terechtzitting het eensluidend advies van de heer Advokaat Generaal Cerckel,

Alle andere, meeromvattende of strijdige besluiten van de hand wijzende,

Ontvangt het beroep en er op rechtdoende, verklaart het ongegrond,

Bevestigt derhalve het aangevochten vonnis,

Laat de kosten ten laste van de failliete boedel.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 22 maart 1962.

Voorzitter (dwn.) : M. Van Mallegheem.

Raadsheren : M.M. Beeckman en De Clercq.

Advokaat-generaal : Mr. Matthijs.

Advokaten : Mrs. Moors en Rodenbach (Gent).

Taalgebruik in gerechtszaken. — Franse scheidsrechterlijke uitspraak. — Exequatuurverzoekschrift in het Nederlands aan de voorzitter van een Oost-Vlaamse rechtbank. — Gebrek aan toevoeging van vertaling in het Nederlands van de uitsluitend in het Frans opgestelde uitgifte der scheidsrechterlijke uitspraak. — Bevelschrift en ingestelde procedure tot exequatur nietig.

De procedure om bij verzoekschrift exequatur te bekomen gaat onafwendbaar gepaard met de overlegging van de uitvoerbaar te verklaren scheidsrechterlijke beslissing, waarvan de uitgifte, zonder dewelke op de vordering geen recht kan geschieden, met het verzoekschrift een onsplitsbaar geheel vormt.

Derhalve, daar voor de uitoefening van de wettelijke rechtsmacht alleen procedurestukken in aanmerking komen die op taalgebied beantwoorden aan de voorschriften van art. 2 der wet van 15 juni 1935, naar hetwelk art. 9 van die wet verwijst, dient op straf van nietigheid van de procedure en van het bevelschrift, aan de tot exequatur aan de voorzitter van een Oost-Vlaamse rechtbank overgelegde uitgifte van de door een Frans scheidsrecht verleende uitspraak een vertaling ervan te worden toegevoegd in het Nederlands, enige taal waarvan in betwiste zaken het gebruik voor deze rechter toegelaten is.

N.V. «Seghers' Graanhandel» te Baasrode
t/ firma «Jean Tardits et Cie» te St. Cyr s/Loire (Fr.)

Advies O.M.

1) Het hoger beroep, regelmatig naar de vorm, door de N.V. «Seghers Graanhandel», te Baasrode ingesteld betreft het rechtsmiddel tegen een bevelschrift verleend op 19 april 1961 door de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, bevelschrift waarbij, op schriftelijk verzoek van «de Firma Ets. Jean Tardits et Cie», hebbende haar zetel te St.Cyr-sur-Loire (I. et L.), Frankrijk, zonder verdere aanduidingen, «exequatur» verleend werd aan een scheidsrechterlijke uitspraak van de «Chambre Arbitrale de Paris», d.d. 7 september 1960, uitvoerbaar verklaard in Frankrijk bij bevelschrift van de onder-voorzitter van de «Tribunal de Grande Instance de la Seine» d.d. 12 oktober 1960.

Bij deze scheidsrechterlijke beslissing, gewezen bij verstek bij gebrek aan verschijning van de N.V. «Seghers' Graanhandel», en in laatste aanleg, werd, ten ongelijke van laatstvermelde vennootschap, de verbreking uitgesproken van een overeenkomst van koopverkoop van een bepaalde hoeveelheid koopwaren (30 T. «issues de marc de raisin, saldo van een totale partij van 45 T.) d.d. 27 oktober 1959, en werd deze vennootschap veroordeeld tot betaling aan hoger genoemde firma «Tardits et Cie», van een schadeloosstelling ten bedrage van 3.115,40 NF., meer de intresten sinds 14 april 1960, en de kosten.

Afschrift van deze scheidsrechterlijke uitspraak, alsmede van het Frans bevelschrift van uitvoerbaarverklaring van 12 oktober 1960, en van de grosse in uitvoerbare vorm afgeleverd van het aangevochten bevelschrift van «exequatur» d.d. 19 april 1961, werd aan de N.V. «Seghers' Graanhandel», met bevel tot betaling, betekend bij deurwaardersexploot van 22 juni 1961.

Het hoger beroep dagtekent reeds van 29 juni 1961. Dit hoger beroep werd dus binnen de wettelijke termijn ingesteld en is ontvankelijk (Zie art. 18 van de Franco-Belgische overeenkomst van 8 juli 1899, goedgekeurd door de Belgische wet van 31 maart 1900).

II) De door appellante tegen het bevelschrift van «exequatur» in België ingebrachte middelen tot nietigverklaring van deze beslissing zijn :

1) onvoldoende motivering gelijkstaande met afwezigheid van motivering van het bevelschrift ;

2) niet rechtsgeldige verschijning van geïntimeerde als requestrante vóór de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde ;

3) gebrek aan nazicht van de kracht van het geïntimeerde van de scheidsrechterlijke uitspraak, volgens de wetten van het land waar ze verleend werd (art. 11 - 2 - Franco-Belgische overeenkomst van 8 juli 1899) ;

4) onmogelijkheid voor de Voorzitter na te gaan of de overgelegde uitgiften van de scheidsrechterlijke uitspraak wel alle vereisten voor authenticiteit verenigt (art. 11 - 3e van zelfde overeenkomst) ;

5) de stelling luidens dewelke de in België uitvoerbaar verklaarde scheidsrechterlijke uitspraak een beschikking inhoudt welke strijdig is met de Belgische internationale openbare orde (art. 11 - 1e van zelfde overeenkomst).

A) Het wil ons echter voorkomen dat, in de eerste plaats en ambtshalve, tegen het aangevochten bevelschrift een ander rechtsmiddel moet worden ingebracht, waardoor, indien het door het Hof aanvaard wordt, de vóór de Voorzitter van de rechtbank te Dendermonde ingestelde procedure tot «exequatur» als nietig moet worden beschouwd, met name : de vaststelling dat de, samen met het verzoekschrift tot exequatur, uit naam van geïntimeerde op 28 november 1960 aan de Voorzitter overgelegde uitgifte van de scheidsrechterlijke uitspraak, uitsluitend in het Frans gesteld was, terwijl van dit hoofdzakelijk bescheid geen vertaling werd overgelegd in het Nederlands, taal van de rechtbank, waarvan de Voorzitter om exequatur verzocht werd.

Weliswaar is de tenuitvoerlegging van buitenlandse vonnissen of van scheidsrechterlijke uitspraken een rechtspleging op zich zelf, en wordt zij, buiten het geval waarin de rechtbank zelf er bij vordering kennis van neemt (zie Rb. Kortrijk, 26 maart 1953, R.W. 1954-1955, kol. 1071), beschouwd als een willige procedure, nl. wanneer alleen de Voorzitter van de recht-

bank er, op louter eenzijdig verzoekschrift van een der partijen, over beslist. Onder oogpunt van taalgebruik in gerechtszaken, wordt die procedure dus beheerst door de bepalingen van artikel 9 der wet van 15 juni 1935, dat echter verwijst naar de voorgaande bepalingen van deze wet, en dus art. 2, waarbij o.m. voorgescreven wordt dat, vóór de rechtscolleges van Oost-Vlaanderen, in betwiste burgerlijke en commerciële zaken, de procedure in het Nederlands geschiedt. Doch, indien in onderhavig geval het verzoekschrift tot exequatur in laatstvermelde taal opgesteld werd, betrof het en verwees het naar een bescheid dat de aangezochte rechter noodzakelijk moest onderzoeken om zijn beslissing met kennis van zaken te kunnen verlenen, a.g. een bescheid dat werkelijk met het verzoekschrift een geheel vormde, en zonder hetwelk de rechter geen uitspraak kon doen.

Nu dit bescheid enkel opgesteld was in een taal, die van zuiver wettelijk standpunt uit bekeken, door deze magistraat in de uitoefening van zijn rechterlijke functies, en meer bepaald van zijn willige rechtsmacht, niet mocht gekend zijn, diende hem naar ons oordeel, om te voldoen aan de letter en aan de geest der wet van 15 juni 1935, een vertaling in het Nederlands van de uitgifte der Franse scheidsrechterlijke uitspraak te worden overgelegd samen met de oorspronkelijke uitgifte ervan. Daar hieraan niet voldaan werd, is m.i. de ingestelde procedure tot «exequatur», overeenkomstig art. 40 der wet van 15 juni 1935 volstrekt nietig, en dient deze nietigheid ambtshalve door het Hof te worden uitgesproken (Zie: A.P.R. - L. Lindemans - Tw. Taalgebruik in gerechtszaken - nr 273); Rb. Mechelen 3 maart 1952, R.W. 1952-1953, kol. 71).

B) Indien het Hof deze zienswijze niet mocht bijtreden, dient, tussen de door appellante ingeroepen bezwaren de niet rechtsgeldige verschijning van geïntimeerde als requesitante vóór de Voorzitter van de rechtbank te Dendermonde te worden weerhouden.

Het verzoekschrift tot exequatur werd inderdaad enkel ingediend uit naam van «de firma Ets Jean Tardits et Cie» hebbende haar zetel te St. Syr-sur-Loire; van de identiteit en het adres van de fysieke personen die wettelijk of statutair bevoegd en ertoe gemachtigd zijn om deze handelsvennootschap in rechte te vertegenwoordigen werd in het verzoekschrift geen melding gemaakt, wat trouwens door geïntimeerde in haar aanvullende besluiten van 30 november - 1 december 1961 wordt toegegeven, doch door haar beschouwd wordt als een verzuim dat de nietigheid van het verzoekschrift niet tot gevolg kan hebben, omdat het verzuim geen aanleiding heeft kunnen geven tot verwarring of benadeling voor appellante, wier belangen hierdoor niet werden geschaad.

Deze bewering van geïntimeerde is, naar ons oordeel, een blijkbare vergissing bij de toepassing van art. 173 - W.B. Rv., dat geenszins betrekking heeft tot de niet-ontvankelijkheid voortspruitende uit het feit dat, zoals in zake, de akte verricht werd op verzoek van een rechtspersoon, waarvan de vertegenwoordiger(s) niet kenbaar wordt (worden) gemaakt, verzuim waardoor de tegenpartij niet kan onderzoeken of hij (zij) wel de hoedanigheid en de macht heeft (hebben) om deze rechtspersoon in rechten geldig te vertegenwoordigen.

III. Besluit :

Zonder de andere bezwaren van appellante tegen het aangevochten bevelschrift verder te onderzoeken, menen wij te moeten besluiten tot de nietigheid van

de ingestelde procedure tot «exequatur», zoniet wegens miskenning der wet van 15 juni 1935, minstens wegens de nietigheid van het inleidend verzoekschrift, ingediend uit naam van een rechtspersoon die vóór de eerste rechter niet geldig of regelmatig vertegenwoordigd werd.

Arrest

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten ;
Gezien de stukken, o.m. in eensluitend afschrift voorgelegd, het bevelschrift van de heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, dd. 19 april 1961, waarmede exequatur gegeven wordt aan zekere scheidsrechterlijke uitspraak van de «Chambre Arbitrale de Paris» dd. 7 september 1960 en dezelfde in België uitvoerbaar verklaart ;

Overwegende dat het beroep tegen het bevelschrift dd. 19 april 1961, houdende het exequatur van buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraak, tijdig en regelmatig naar de vorm werd ingesteld ;

Overwegende dat de voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, gevat door een Nederlandstalig verzoekschrift, bij een in het Nederlands gesteld bevelschrift het exequatur verleende aan de scheidsrechterlijke beslissing tussen partijen op 7 september 1960 uitgesproken door de «Chambre arbitrale de Paris» ; dat tot aanvulling van het verzoekschrift enkel werd nedergelegd de reeds in Frankrijk uitvoerbaar verklaarde uitgifte der scheidsrechterlijke uitspraak, bescheid dat, gezien het land van oorsprong, in de Franse taal is opgemaakt ;

Overwegende dat onder het oogpunt van het taalgebruik in gerechtszaken, de akten der willige rechtsmacht geregeld zijn door art. 9 der wet van 15 juni 1935, dat zelf verwijst naar art. 2 en volgens hetwelk de rechtspleging voor de rechtscolleges van Oost-Vlaanderen in betwiste burgerlijke en commerciële zaken geheel in het Nederlands wordt gevoerd ;

Overwegende dat de procedure om bij verzoekschrift exequatur te bekomen, onafwendbaar gepaard gaat met de overlegging van de uitvoerbaar te verklaren scheidsrechterlijke beslissing ;

dat deze akte, zonder dewelke op de vordering geen recht kan geschieden, met het verzoekschrift een onplitsbaar geheel vormt ;

Overwegende dat voor de uitoefening der willige rechtsmacht alleen procedurestukken in aanmerking komen, die op taalgebied beantwoorden aan de voorschriften gesteld door voormeld art. 2 ;

dat, de bestreden scheidsrechterlijke beslissing niet in het Nederlands gesteld zijnde, het noodzakelijk was de oorspronkelijke uitgifte over te leggen te zamen met een vertaling in het Nederlands, enige taal waarvan, in betwiste zaken, het gebruik voor de eerste rechter toegelaten is (A.P.R. Taalgebruik in Gerechtszaken nr 273) ;

Overwegende dat krachtens art. 40 de nietigheid der procedure ambtshalve moet worden uitgesproken, zolang deze niet gedekt is door een tegensprekelijk en niet zuiver voorbereidend vonnis of arrest ;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord in openbare terechtzitting de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluitend advies,

Alle andere en meeromvattende besluiten verwerpend als ongegrond,

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond; vernietigt het bestreden bevelschrift en, opnieuw rechtdoende, verklaart de ingestelde procedure tot executur nietig en wijst ze af;

Veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van beide aanleggen; ...

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Burgerlijke Kamer — 19 september 1962

Voorzitter: M. Lefèvre.

Rechters: M.M. De Vriendt en Viaene.

Advokaten: Mrs. G. Moyaert en W. Martens.

Kinderbijslagen voor zelfstandigen: art 7 van het K.B. van 3 april 1952 (art. 100/2 van het O.K.B.). — De term « cursussen ». — Zonder titel betaalde toelagen. — Erge nalatigheid. — Schadevergoeding.

Door de term « cursussen », vermeld in artikel 7 van het K.B. van 3 april 1952 (art. 100/2 van het O.K.B.), wordt bedoeld in het gewoon spraakgebruik leergangen, die in een onderwijsinrichting door onderwijzend personeel worden gegeven met uitzondering van de tijd besteed aan opgelegde huistaken op practicum.

Het betalen van toelagen zonder titel, wanneer steeds de nodige gegevens werden verstrekt om te laten onderzoeken of de voorwaarden tot het betalen van kinderbijslag waren vervuld, geeft aanleiding tot een erge nalatigheid waarvoor een vergoeding verschuldigd is onder de vorm van een vermindering van de som, die moet worden terugbetaald.

Bogaert t./ Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Zelfstandigen.

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten;

Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van een vonnis van 9 juni 1961 door het Vredegerecht van het kanton Waarschoot uitgesproken;

Overwegende dat het beroep regelmatig en tijdig werd ingesteld;

Overwegende dat art. 7 van het Koninklijk besluit van 3 april 1952 (art. 100/2 van het O.K.B.) als volgt luidt: « Het recht op bijslagen blijft tot de leeftijd van 21 jaar behouden ten behoeve van jongelingen die geen winstgevend werk, om het even welk ook verrichten, en geregeld tijdens de dag cursussen van vak- en algemeen onderwijs volgen, mits deze cursussen gewoonlijk 200 dagen per jaar, in verhouding tot minstens 5 uren per dag beslaan... »;

Overwegende dat de uitbreiding van het recht op kinderbijslagen voor kinderen tot 21 jaar een uitzonderlijk voordeel betekent;

Dat derhalve de voorwaarden welke daartoe door de wetgever worden gesteld op een strikte en beperkende wijze dienen te worden geïnterpreteerd;

Overwegende dat door « cursussen » in het gewoon spraakgebruik wordt bedoeld leergangen in een onderwijsinrichting die door onderwijzend personeel worden gegeven met uitzondering van de tijd besteed aan opgelegde huistaken of practicum;

Overwegende dat het niet blijkt dat de wetgever

aan deze term in het onderwerpelijk besluit een andere betekenis heeft toegeschreven;

Overwegende dat het vaststaat dat de dochter van appellante van 1 september 1957 af tot 1 juli 1958, van 1 september 1958 tot 1 juli 1959 en van 1 september 1959 tot 1 juli 1960 geregeld tijdens de dag cursussen in snit en naad heeft gevolgd, in het Technisch Instituut Onze-Lieve-Vrouw alhier, die drie halve dagen per week in beslag namen, nl. de maandag, woensdag en vrijdag van 14 tot 17 uur 30 (zie het getuigschrift dd. 11 april 1960 afgeleverd door de bewuste inrichting); en het getuigschrift dd. 22 april 1961 eveneens door het Instituut Onze-Lieve-Vrouw afgeleverd;

Overwegende dat het tevens is uitgemaakt dat zij buiten deze leergangen huistaken gedurende de vermelde schooljaren te verrichten had « die ongeveer mogen geschat worden op 3 uren per dag » (zie het getuigschrift van 22 april 1961);

Overwegende dat, nu dit practicum volgens de bevoording van het gezegde besluit niet als een cursus kan worden aangezien, het voor de hand ligt dat de appellante geen recht had op de bijslagen die thans worden teruggevorderd;

Overwegende dat het vaststaat dat de appellante te goeder trouw is en het niet wordt betwist dat zij steeds aan geïntimeerde de nodige gegevens heeft verstrekt om haar toe te laten te onderzoeken of de voorwaarden tot het betalen van kinderbijslag in haren hoofde waren vervuld;

Overwegende dat, nu de geïntimeerde van 1 september 1957 af tot 31 december 1959 toelagen heeft betaald aan de appellante zonder titel, en slechts daarna de terugbetaling ervan eist, zij blijk heeft gegeven van een erge nalatigheid waarvoor zij haar een vergoeding verschuldigd is, ter zake, onder vorm van een vermindering van de som die moet worden terugbetaald (Werkrechtersraad in Beroep te Brugge, dd. 19 augustus 1955; Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeidsrechten, 1956 blz. 55);

Overwegende dat deze vergoeding ex aequo et bono op 5000 frank dient te worden geschat;

Overwegende dat het, voor zoveel nodig, wordt aangestipt dat het bestaan van het Voorzorgfonds de geïntimeerde geenszins verhindert de ten onrechte gestorte bedragen terug te vorderen;

Op die gronden,

De rechtbank, gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken; alle andere en strijdige besluiten van de hand wijzende als niet gegrond;

Ontvangt het beroep; verklaart het ten dele gegrond;

Doet het aangevochten vonnis teniet waar de eerste rechter de appellante heeft veroordeeld om aan de geïntimeerde een som van 21.700 Frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten, terug te betalen;

Opnieuw wijzende dienaangaande: veroordeelt de appellante om aan de geïntimeerde een som van 16.700 frank vermeerderd met de gerechtelijke intresten terug te betalen;

Bevestigt voor het overige de bewuste beslissing;

Verwijst de appellante in de twee derden en de geïntimeerde in een derde van de kosten van deze aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 25 januari 1962.

Voorzitter : M. Wildiers.

O.M. : M. Van de Velde.

Advokaten : Mrs. Jacqmain en Matheessens.

Natuurlijk kind. — Optreden in rechte van de wettige beheerder over het patrimonium der minderjarige moeder. — Bewijs van het geregeld plaats hebben en de algemene bekendheid van de gemeenschap.

De bij art. 340 c B.W. an de moeder toegekende vordering heeft een indemnitair karakter en valt als zodanig in het patrimonium van de minderjarige moeder, waarvan het beheer normaal door haar wettige vertegenwoordiger zou moeten worden waargenomen. Indien de wet bij wijze van uitzondering deze vordering persoonlijk aan de moeder heeft toegekend en de rechtspraak thans op het standpunt staat, dat ook de minderjarige moeder-voogdes deze vordering kan uitoefenen, wordt daardoor het optreden van de wettige beheerder van het patrimonium van de minderjarige niet belet. Dit geldt zeker ook voor een vordering ex art. 1382 B.W. die van de op art. 340 c B.W. steunende eis onderscheiden is.

Ten aanzien van de bekentenis van de minderjarige moeder, dat zij slechts eenmaal geslachtsverkeer met de gedaagde heeft gehad, is het bewijs van het geregeld plaats hebben en de algemene bekendheid van de gemeenschap bezwaarlijk te leveren.

De P. cs. t/ F.

Overwegende dat de eis, gesteund op art. 340 c, 340 b en 1383 B.W.B. er toe strekt, verweerder te horen veroordelen tot betaling :

A. Aan aanlegger, de som van :

1. 3.663 frank wegens kosten van bevalling van zijn minderjarige dochter, aanlegster,
2. 1.600 frank voor onderhoud derzelfde gedurende vier weken vanaf die bevalling,
3. 25.000 frank ten titel van schadevergoeding wegens verbreking van huwelijksbelofte (art. 340 c en 1382 B.W.B.),

B. Aan aanlegster, de som van :

1.500 frank per maand ten titel van onderhoudsgeld voor haar minderjarig erkend natuurlijk kind, geboren op 29 juni 1960 tot het kind de leeftijd van 18 jaar zal bereikt hebben (art. 340 b B.W.B.);

Overwegende dat de eis tijdig werd ingesteld;

Overwegende dat verweerder de niet-ontvankelijkheid van de eis in hoofde van aanlegger opwerpt;

Overwegende dat krachtens art. 340 al. 2 B.W.B. de vordering voorzien bij art. 340 c B.W.B. aan de moeder persoonlijk toekomt; dat deze vordering een indemnitair karakter draagt en als dusdanig valt in het patrimonium van de minderjarige moeder, waarvan het beheer normaal zou behoren aan haar wettige

vertegenwoordiger; dat, indien de wet uitzonderlijk de eis gesteund op art. 340 c B.W.B. persoonlijk aan de moeder toegekend heeft en de rechtspraak thans van oordeel is dat ook de minderjarige moeder-voogdes deze eis kan uitoefenen, niets nochtans belet dat aanlegger, als wettige beheerder van het patrimonium van aanlegster zou optreden;

Overwegende dat de vordering op grond van art. 1382 B.W.B. onafhankelijk staat van deze specifiek spruitende uit art. 340 c B.W.B. en derhalve zeker niet uitsluitend aan aanlegster voorbehouden is; dat ook hier aanlegger geldig optreedt als beheerder van het patrimonium van zijn minderjarig kind;

Overwegende dat ten gronde voorgehouden doch niet bewezen wordt dat verweerder met aanlegster geslachtsgemeenschap zou gehad hebben tussen 27 september 1959 en 11 oktober 1959; dat deze data binnen de wettelijke periode van bevruchting vallen;

Overwegende dat verweerder dit geslachtsverkeer ontkent;

Overwegende dat de geslachtsomgang ter zake slechts kan blijken uit hetzij een schriftelijke bekentenis, hetzij uit het bewijs van het geregeld karakter en de algemene bekendheid ervan;

Overwegende dat geen schriftelijk bewijs geleverd wordt; dat de gekwoteerde feiten niet strekken tot het bewijs van geregelde en algemeen gekende geslachtsomgang; dat trouwens in verband met dit laatste kan opgemerkt worden dat aanlegster, volgens haar verklaring afgelegd ten overstaan van de heer Voorzitter dezer rechtbank, bij toepassing van art. 340 f B.W.B., slechts éénmaal geslachtsverkeer met verweerder had; dat zij dan ook bezwaarlijk zou kunnen bewijzen dat deze geslachtsomgang regelmatig en van algemene bekendheid was;

Overwegende dat geen bewijs voorgebracht noch aangeboden wordt van het bestaan van huwelijksbeloften;

Overwegende dat de eis dan ook ongegrond voorkomt en dat de voorgebrachte exceptie derhalve niet ter sprake komt;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gehoord de heer A. Van de Velde, Substituut van de Prokureur des Konings, in de Nederlandse taal, ter openbare zitting van 21 december 1961 in zijn strijdig advies;

Rechtsdoende op tegenspraak;

Na erover beraadslaagd te hebben;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend;

Verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst aanleggers ervan af en verwijst hen tot de kosten van het geding.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

13 februari 1963.

Voorzitter : M. Rommel.

Rechters : M.M. De Zegher en d'Asseler.

O.M. : M. Vanden Bussche.

Advokaat : Mr. Leysen.

Laster. — Gestencild rondschriften. — Wettelijk bewijs van het aangetijgde feit door middel van een beslissing van de Werkrechtersraad. — Afwezigheid van kwaadwillig inzicht.

Gestencild rondschriften, waarin de patroon van een vroegere bediende mededeelt, dat deze werd ontslagen « wegens zeer zware overtredingen en misbruik van vertrouwen ».

Door de Rechtbank wordt aanvaard, dat de bedoelde bewoordingen niet noodzakelijk en uitsluitend een strafrechtelijke betekenis hebben en te begrijpen zijn in de zin van de contractuele verhoudingen, die tussen de klager en de verdachte bestaan hebben en tot de door de Werkrechtersraad tussen de partijen gewezen beslissing als een wettelijk bewijs van de aangetijgde feiten te beschouwen is (zie nader het vonnis).

O.M. t./ Pelckmans en Lammertijn.

Ten einde terecht te staan ter zake van te Deerlijk in de loop van de maand maart 1962

— de eerste :

A. kwaadwillig in een van de gevallen voorzien bij artikel 444 van het Wetboek van strafrecht, namelijk door geschriften, die niet openbaar gemaakt doch aan verschillende personen toegezonden of medegedeeld werden, aan de heer Torney Marcel, die klacht ingediend heeft, een bepaald feit te hebben ten laste gelegd dat van aard is om zijn eer te krenken of hem aan de openbare verachting bloot te stellen en waarvan het wettelijk bewijs niet geleverd werd, hetzij zulks door de wet toegelaten is of niet;

B. minstens : hetzij door daden, hetzij door geschriften, prenten of zinnebeelden in een van de bij art. 444 aangeduide omstandigheden, namelijk door geschriften die niet openbaar gemaakt doch aan verschillende personen toegezonden of medegedeeld werden, Torney Marcel, die klacht indient, beledigd te hebben ± te Eeklo, de 22 maart 1962;

— de tweede :

C. met samenhang : andere beledigingen dan deze voorzien bij hoofdstuk V, titel VIII, boek II van het Wetboek van strafrecht, gericht te hebben tegen Torney Marcel.

Overwegende dat de betichting C ten laste gelegd van tweede gedaagde verjaard is;

Ten aanzien van eerste verdachte :

1. *Wat het feit A betreft :*

Overwegende dat vooreerst deze betichting dient onderzocht te worden aan de hand der feitelijke gegevens en rechtsprincipes;

Overwegende dat de inhoud van het gestencileerd rondschriften wel de aantijging van een precies feit inhoudt met name de erin uitgedrukte reden « wegens zeer zware overtredingen en misbruik van vertrouwen »;

Overwegende dat er eerroof en laster aanwezig is bijaldien het aangetijgde preciese feit van aard is om de eer te krenken of aan de openbare verachting bloot te stellen en kwaadwillig bij een van de wijzen voorzien bij artikel 444 S.W.B. openbaar gemaakt wordt;

Overwegende dat terzake slecht's spraak zou kunnen zijn van laster daar het aangetijgde feit mag door de wet bewezen worden;

Overwegende dat de moeilijkheden tussen gedaagde en klager zich afspelen in het kader der verhouding « patroon en ondergeschikte »; dat de gebruikte bewoordingen « zware tekortkomingen en misbruik van vertrouwen » niet noodzakelijk en uitsluitend een strafrechtelijke betekenis hebben in hoofd van beklagde maar aan te nemen is dat deze in de zin van de wederzijdse contractuele bediende-patroon verhouding kunnen begrepen worden; dat derhalve een rechterlijke beslissing, uitgaande van het ter zake bevoegde rechtscollege, namelijk de Werkrechtersraad een wettelijk bewijs kan inbrengen over de aangetijgde feiten;

Overwegende dat terzake uit de elementen van de bundel en de door de verdediging ingebrachte stukken blijkt dat bij vonnis van de werkrechtersraad dd. 4 januari 1963 de klagende partij in het ongelijk werd gesteld en onderlijnd wordt dat deze zich aan zwaarwichtige tekortkomingen schuldig heeft gemaakt; dat onafgezien van de interpretatie van de woorden « misbruik van vertrouwen », het terzake wel blijkt dat klager misbruik gemaakt heeft van het vertrouwen door de P.V.B.A. Cloet in hem gesteld; dat klager zelfs op tegeneis van zijn werkgeefster, veroordeeld werd door de werkrechtersraad wegens roekeloos en tergend geding;

Dat aldus het wettelijk bewijs van het aangetijgde feit ingebracht is;

Overwegende dat bovendien dit bewijs nog overbodig zou zijn gezien de geschreven bekentenis van de klager (stuk 5-10);

Overwegende dat overigens de kwade trouw van eerste verdachte niet bewezen is; dat door de omzendbrief hij niet zozeer de persoon van klager heeft beoogd, om hem schade te berokkenen, dan wel de handelsbelangen van de P.V.B.A. Cloet, die in de bewuste tijd gevaar liepen gezien de houding van klager en de mogelijke overheveling van cliënteel naar een andere veevoederfabriek, vooral op een ogenblik van scherpe concurrentie;

Dat deze afwezigheid van kwaad inzicht tegenover de persoon van klager overigens wel blijkt uit het feit dat aan deze laatste na de vaststelling van tekortkomingen een tweede gelegenheid werd aangeboden; dat verdachte zelf geen klacht neerlegde bij de gerechtelijke overheid; dat de kwade trouw eerder langs de zijde van klager berust die, wetende en na ondertekend te hebben dat hij tekort was gekomen aan zijn contractuele verplichtingen, zijn patroon nog allerlei moeilijkheden aandoet;

Overwegende dat uit deze gegevens niet blijkt dat eerste verdachte zich plichtig gemaakt heeft aan de betichting A hem ten laste gelegd;

2. *Wat het feit B betreft :*

Overwegende dat de bij art. 4, 8 S.W.B. omschreven belediging - wanbedrijf - als voorwaarden vooropstelt : a) een beledigende uitdrukking; b) in bepaalde voorwaarden van openbaarheid zoals voorzien bij art. 444 S.W.B.; c) dor geschriften, prenten of daden;

Dat « het begrip bepaald feit » precies de afbakening uitmaakt tussen laster-eerroof enerzijds, beledigingen (wanbedrijf) anderzijds;

Dat derhalve een bepaald feit werd ten laste gelegd aan Torney zodat deze betichting reeds uit dien hoofde niet kan worden weerhouden;

Dat daarenboven het kwaadwillig inzicht vereist wordt (Beltjens, Encyclopédie du droit criminel belge, 1901, art. 448 S.W.B., n° 8);

Dat dit zedelijk bestanddeel, zoals reeds hiervoren uiteengezet niet voorhanden is;

Dat dienvolgens de betichting B evenmin bewezen voorkomt;

Om deze redenen :

Ontslaat Pelckmans Eduardus van de vervolging zonder kosten;

Verklaart de publieke vordering ten aanzien van Lammertyn Ferdinand uitgedoofd door verjaring;

Kosten blijven ten laste van de Staat.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN (zetelend in Koophandelszaken)

25 oktober 1962.

Voorzitter : M. Frère.

Rechters : M.M. Schiepers en Michiels.

Advokaten : Mrs. Robijns en Deckers.

Gehuwde vrouw. — In gemeenschap van goederen gehuwde vrouw die handel drijft. — Strekking van de wet van 30 april 1958.

Door de wet van 30 april 1958 op de rechten en plichten der echtgenoten werd het tot dan toe geldende stelsel (art. 223 c B.W.) voor de machtiging tot handel drijven van de gehuwde vrouw afgeschaft; het bewijs van de uitdrukkelijke instemming van de echtgenoot is thans een loutere feitenkwestie geworden.

Waar vroeger de herroeping van de verleende machtiging door het art. 223 Burgerlijk Wetboek geregeld was, is in de nieuwe wet geen uitdrukkelijke voorziening daaromtrent getroffen; aanvaard moet echter worden dat de wetgever de echtgenoot van dit recht niet heeft willen beroven en dat op dit gebied de wet van 1958 niets aan het huwelijksgoederenrecht heeft veranderd. Ondanks de niet al te duidelijke bewoordingen van de tijdelijke bepalingen van de wet van 1958 is de strekking ongetwijfeld dat de handeldrijvende vrouw zonder de uitdrukkelijke instemming van de man de gemeenschap niet kan verbinden.

De aan de gehuwde vrouw door de Rechtbank verleende machtiging om tegen de wil van de man de handel verder te zetten is niet van aard de in gemeenschap van goederen gehuwde vrouw enige macht te verlenen om de gemeenschap te verbinden.

De in gemeenschap van goederen gehuwde vrouw kan zonder machtiging van de man in rechte optreden voor alle geschillen inzake de rechten die haar zijn toegekend voor de uitoefening van een beroep, een nijverheidsbedrijf of een handelsbedrijf (art. 226bis B.W.).

Bets t/ Knevels en Albrechts.

Overwegende dat de eis van aanlegger er toe strekt eerste verweerder en tweede gedaagde solidair te horen veroordelen te betalen aan aanlegger de som van

25.847 frank voor levering van vleeswaren aan de beenhouwerij, gedreven door tweede gedaagde;

Overwegende dat eerste verweerder Knevels opwerpt dat hij bij aangetekend schrijven van 20 december 1961 aan eiser liet weten dat hij geen schulden erkende die zijn echtgenote, tweede gedaagde bij eiser zou gemaakt hebben of nog zou maken;

Overwegende dat uit de voorgebrachte stukken blijkt dat de echtgenoot, eerste verweerder, zonder huwelijkskontraakt huwde met tweede gedaagde en dat hij op 18 april 1958 door verklaring ter griffie van de Rechtbank van eerste aanleg, dienstdoende Rechtbank van Koophandel, zijn echtgenote machtigde handel te drijven volgens de toen vigerende bepalingen van art. 223/c Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat door de wet van 30 april 1958 op de rechten en plichten der echtgenoten, het systeem van art. 223/c Burg. Wetboek, houdende machtiging tot handeldrijven van de gehuwde vrouw door verklaring van de echtgenoot gedaan ter griffie, afgeschaft werd;

Overwegende dat thans het bewijs van de uitdrukkelijke toestemming van de echtgenoot een loutere feitenkwestie is geworden, dewelke aan de beoordeling van de feitenrechter of rechter ten gronde wordt overgelaten (G. Baeteman en J.P. Lauwers, Devoirs et droits des époux, blz. 241);

Overwegende dat, waar onder het regime van het oude art. 223 en 223/c Burg. Wetboek een wettelijke regeling eveneens voorzien was voor de terugtrekking der gegeven machtiging namelijk door verklaring ter griffie, thans zulks evenmin door de wetgever uitdrukkelijk geregeld is;

Overwegende dat nochtans dient aangenomen te worden dat de wetgever de echtgenoot niet heeft wensen te beroven van het recht zijn toestemming terug te trekken (W. Delva, De bekwaamheid der gehuwde vrouw sinds de wet van 30 april 1958, in Rechtskundig Weekblad 1958-59, kol. 324; en ook Baeteman G., ibidem);

Overwegende dat de wet van 1958 op dit punt niets aan het huwelijksgoederenrecht heeft veranderd en volgens het systeem van het Burgerlijk Wetboek de vrouw alleen de gemeenschap niet kan verbinden (Baeteman, blz. 239);

Overwegende dat de werkelijke toedracht van de tijdelijke bepalingen van de wet van 1958, opgenomen in art. 226 quinques Burg. Wetboek, volgens de rechtsleer ondanks hun niet al te duidelijke bewoordingen, precies is dat de handeldrijvende vrouw alleen zichzelf verbindt wat haar handel of beroep betreft en dat zij de gemeenschap slechts kan verbinden na de uitdrukkelijke toelating van de man, als beheerder van de gemeenschap, volledig beschermd is tegen de overeenkomsten, waarin de gehuwde vrouw tegenover derden zou trachten de gemeenschap te verbinden (zie Baeteman, ibidem blz. 240 en vooral voetnoot 3);

Overwegende dat in het huidig systeem, bij gebrek aan wettelijke regeling der publiciteit van het bestaan der machtiging van de man, verleend aan zijn echtgenote om handel te drijven, deze toelating moeilijk kan gekend worden;

Overwegende dat in casu het bestaan van de vroegere toelating door verklaring ter griffie, bij gebrek aan ander protest van de man, ongetwijfeld mag opgevat worden als bewijs van zijn toestemming; dat echter de aangetekende brief door de echtgenoot van de kleinhandelaarster, eerste verweerder, op 20 december 1961 aan aanlegger, groothandelaar in vleeswaren, hem voldoende op de hoogte stellen kon dat er vanaf die

datum geen toelating meer was vanwege de echtgenoot, eerste verweerder;

Overwegende, ten overvloede, dat daarna eerste verweerder Knevels zich tot deze Rechtbank richtte ten einde zijn echtgenote te horen verbod opleggen verder handel te drijven; dat deze Rechtbank bij vonnis van 2 februari 1962 dit verzoek afwees;

Overwegende dat zelfs deze toelating van de Rechtbank om de handel verder te zetten tegen de wil van de man, niet van aard is de echtgenote, gehuwd onder het stelsel van de gemeenschap van goederen, enige macht te geven om de gemeenschap te verbinden (zie Claude Renard, Examen de jurisprudence, in Revue critique de jurisprudence, belge 1961, 4^e trim., blz. 509);

Overwegende dat het bedrag der facturen, gedateerd vóór 20 december 1961 of minstens vóór de datum op dewelke aanlegger had kunnen kennis krijgen van de aangetekende protestbrief, 20.119 frank is en 5.728 frank erna;

Overwegende dat aanlegger vraagt dat de Rechtbank tweede gedaagde, gehuwde handeldrijvende vrouw, zou machtigen in rechte te staan; dat deze machtiging niet nodig is, daar volgens art. 226 bis Burg. Wetboek de gehuwde vrouw, gemeen van goederen, steeds mag in rechte staan voor wat betreft de rechten die haar toegestaan werden voor de uitoefening van haar beroep of handel, zonder machtiging van haar echtgenoot (Baeteman, idem, blz. 184);

Gezien art. 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen :

De Rechtbank, dienstdoende als handelsrechtbank, wijzende op tegenspraak voor eerste verweerder en bij verstek voor tweede gedaagde;

Verleent verstek tegen tweede gedaagde die niet verschijnt;

Veroordeelt eerste verweerder en tweede gedaagde solidair te betalen aan aanlegger de som van 20.119 F samen met de gerechtelijke intresten;

Wijst voor het overige de eis af als ongegrond tegenover eerste verweerder;

Veroordeelt tweede gedaagde te betalen aan aanlegger de som van 5.728 F samen met de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt eerste verweerder en tweede gedaagde solidair tot 4/5 der kosten tot heden, tweede gedaagde tot 1/5 der kosten tot heden.

VREDEGERECHT TE BERINGEN

16 november 1962.

Vrederechter : M. Fr. Vranken.

Advocaten : Mrs. K. Hubrechts en J.P. Gruyters.

Oneigenlijk misdrijf. — Aansprakelijkheid. — Voetbalspel van volwassene met kinderen. — Schade door beenbreuk tijdens het spel opgelopen.

Is verantwoordelijk in gevolge de artikelen 1382 en 1383 B.W. voor de twee derden van de toegebrachte schade, de volwassene, die deel neemt aan het voetbalspel van kleine kinderen en zich op de daartoe gekozen weide met de bal derwijze verplaatst, dat hij op een zevenjarig kind kon vallen en dit ernstige verwondingen kon toebrengen.

Indien het waar is, dat in algemene regel degenen, die aan het voetbalspel deelnemen, vrijwillig de risico's aan spel en terrein verbonden op zich nemen,

belet dit niet, dat de bovenaangehaalde bepalingen van het burgerlijk wetboek op de spelers van toepassing blijven. Dient als een fout en een onvoorzichtigheid te worden beschouwd het feit als volwassene ondanks het groot verschil in ouderdom, gewicht, snelheid en lichaamskracht te willen deelnemen aan het spel van zeer jonge en derhalve gemakkelijk kwetsbare kinderen.

Het kind zelf is gedeeltelijk verantwoordelijk, wanneer het door zijn eigen handelwijze het gevaar waaraan het was blootgesteld heeft vergroot.

Gielis t./ Gaethofs.

Overwegende dat de eis strekt tot de veroordeling van de verweerder om aan de eiser handelend in eigen naam als schadevergoeding een som van 1.747 frank te betalen en als beheerder der goederen van zijn minderjarige zoon Theo de som van 7.500 frank;

Overwegende dat de verweerder niet betwist, dat de genaamde Gielis Theo, minderjarige zoon van de eiser, de 5 mei 1962 gekwetst geworden is te Beringen, terwijl hij samen met andere kinderen en met de verweerder op een oneffen weide bezig was met voetbalspel;

dat hij evenmin betwist dat hij tijdens het spelen gevallen is en daardoor op Gielis terecht kwam, die hierdoor een splinterfractuur van de rechterbil opliep;

Overwegende dat als bijzondere omstandigheid van dit ongeval dient vermeld te worden, dat de verweerder Gaethofs, 27 jaar oud is, terwijl de andere medespelers nog kinderen waren, waaronder het zoontje van de eiser, dat slechts 7 jaar oud is;

Overwegende dat de verweerder grotendeels verantwoordelijk is voor de schade die hij aan de eiser en aan zijn zoontje heeft toegebracht;

dat het inderdaad van zijnerwege onvoorzichtig was als volwassene persoon aan het spel van de kinderen deel te nemen en zich op de daartoe gekozen weide met de bal derwijze te verplaatsen, dat hij daardoor op de zoon van de eiser kon vallen en hem ernstige verwondingen kon toebrengen;

Overwegende dat de verweerder ten onrechte van mening is, dat het verschil van leeftijd niet in aanmerking moet genomen worden en dat hij alleen verantwoordelijk kan gesteld worden, indien het bewijs geleverd wordt dat hij de regels van het spel niet heeft nageleefd;

dat immers ingevolge de artikelen 1382 en 1383 B.W. eenieder verantwoordelijk is voor de schade die hij veroorzaakt, niet alleen door zijn daad maar ook door zijn nalatigheid of zijn onvoorzichtigheid;

dat indien het waar is dat in algemene regel degene die aan het voetbalspel deelnemen vrijwillig de risico's, die aan het spel en het terrein verbonden zijn, op zich nemen, dit niet wegneemt dat de bovengehaalde bepalingen van het burgerlijk wetboek, ook op de spelers van toepassing blijven;

dat in het onderhavige geval er vooreerst in hoofde van de verweerder ongetwijfeld een fout en een onvoorzichtigheid schuldte in het feit als volwassen kerel, te willen deelnemen aan het spel van nog zeer jonge en derhalve gemakkelijk kwetsbare kinderen;

dat het grote verschil niet alleen in ouderdom doch ook in gewicht, snelheid en lichaamskracht, hem tot grotere voorzichtigheid en bezadigdheid ten opzichte van zijn kleine medespelers had moeten aanzetten;

dat het eveneens onbeheilig en onvoorzichtig was, toen de kleine Gielis van in het doel op hem kwam toegelopen, zelf met zoveel geweld over de weide te hollen, dat hij daardoor struikelde en met gans zijn gewicht op het jonge slachtoffer neerkwam;

Overwegende dat nochtans ook een gedeelte van de verantwoordelijkheid ten laste valt van het kind Gielis of van degenen die voor zijn bewaking moesten instaan, vermits dit laatste, in plaats van in het doel te blijven wachten, op Gaethofs is toegelopen om de bal te grijpen en zodoende door zijn eigen handelwijze het gevaar waaraan het was blootgesteld heeft vergroot;

dat alhoewel deze daad kan verklaard worden als zijnde te wijten aan de opgewondenheid van het kind, dat, opgezweept door het spel, een ogenblik het hoofd heeft verloren, het toch zijnerzijds onvoorzichtig was iemand tegemoet te lopen die zelf met de bal aan de voet in de richting van het doel liep en die daarenboven groter en sterker was dan hetzelfde, temeer daar het kind de leeftijd van 7 jaar, die men gewoonlijk de jaren van verstand noemt, reeds bereikt had;

dat het dan ook billijk is het kind zelf voor één derde verantwoordelijk te verklaren voor de nadelige gevolgen van het ongeval;

Overwegende dat de schade door de eiser ondergaan aan de hand van de overgelegde stukken als volgt dient begroot te worden :

- 1) erelonen wegens geneeskundige behandeling volgens rekening van dokter Van der Graesen 1.747 F
- 2) morele schade, pijnen en smarten door het kind Gielis Theo ondergaan, rekening houdend met de aard van de letsels (splinterfractuur van rechter tibia, bovenste middenste 1/3), met de duur van de behandeling (8 weken) en de aard ervan R.X. en gipsimmobilisatie, ex aequo en bono 5.600 F

dat de eiser aanspraak heeft op de twee derden van deze sommen, hetzij 1.165 frank in eigen naam en op 3.733 frank als schadevergoeding van zijn minderjarige zoon;

dat voor het overige de eis niet voldoende gerechtvaardigd is;

Om deze redenen :

Beslissende op tegenspraak;

Veroordelen de verweerder te betalen aan de eiser Gielis Alfons, in eigen naam de som van 1.165 frank en als beheerder der goederen van zijn minderjarige zoon Gielis Theo, de som van 3.733 frank met de gerechtelijke intresten op beide sommen;

Verklaren de eis voor het overige niet gegrond;
Veroordelen de verweerder tot de kosten van het rechtsgeding.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

NECROLOGIE

Prof. J. C. VAN OVEN

Wanneer ons vorig nummer reeds gedrukt was kwam ons, vanuit Nederland, het pijnlijk bericht toe dat Prof. J. C. Van Oven op zaterdag, 16 maart te Leiden was overleden. Het was een tijding die in Vlaanderen allen, die Prof. Van Oven kenden en ver eerden, ten zeerste heeft verrast en ten diepste heeft getroffen. Immers, niettegenstaande zijn 81 jaar, was Prof. Van Oven nog steeds zo buitengewoon actief op allerlei gebied, dat hij onverwoestbaar scheen en dat iedereen het vanzelfsprekend vond dat hij nog gedurende jaren in het Nederlands rechtsleven de uitzonderlijke positie zou blijven bekleden die er steeds de zijne geweest is.

Nog pas enkele maanden geleden had hij aan het Rechtskundig Weekblad, voor het feestnummer, dat werd uitgegeven ter gelegenheid van het vijftiende jarig bestaan van het tijdschrift, ons een artikel willen toezenden en regelmatig zijn wij, door zijn bemiddeling, in contact gebleven met het door hem geleide Nederlands Juristenblad. Het zo onverwachte van de slag maakte hem dan ook dubbel gevoelig.

Prof. Van Oven is een van de grote Nederlandse juristen geweest, die steeds een oprechte belangstelling heeft betoond voor de ontwikkeling van het rechtsleven in Vlaams-België en die er zich volkomen rekenschap van gaf dat de strijd, die hier door ons gevoerd wordt, de hele Nederlandse cultuur ten goede komt. Hij kende persoonlijk vele van onze Vlaamse juristen en in de vooroorlogse periode was hij talrijke malen aanwezig op onze Vlaamse rechtskundige congressen.

In Nederland was Prof. Van Oven een van de meest representatieve figuren uit het juridisch leven.

Hij was in de eerste plaats een wetenschapsman van groot formaat. Gedurende vele jaren professor van Romeins recht aan de universiteiten te Groningen en te Leiden heeft hij, aangaande zijn specialiteit, talrijke studiën gepubliceerd die door de beoefenaars van dit vak in hoge mate gewaardeerd worden. Hij heeft vooral het groot leerboek van Romeins recht geschreven, dat als een summa is van heel zijn levenswerk, dat in Nederland het klassieke leerboek is voor dit vak, en dat ook aan onze Belgische universiteiten met gretigheid door de studenten wordt gebruikt, wegens zijn uitzonderlijke klaarheid en zijn hoge pedagogische waarde. Vergeten wij ook niet de kleine inleiding te vermelden, die zoveel juristen behulpzaam geweest is bij het zetten van hun eerste schreden op het moeilijke pad van het Romeins recht.

Ware Prof. J. C. Van Oven enkel hoogleraar geweest en auteur van vooraanstaande geschriften op het gebied van het Romeins recht, zou hij daardoor alleen reeds zeer bijzondere verdiensten hebben verworven.

Doch het onderwijs in het Romeins recht vulde slechts een gedeelte van de activiteit van deze harde werker.

Hij was ook een uitmuntend kenner van het Nederlands burgerlijk recht en hij volgde de evolutie van dit recht op de voet. Ontelbaar zijn de studiën die hij in allerlei tijdschriften heeft gepubliceerd, vooral in het W.P.N.R., waarin hij, met een verbluffende kennis en met een uiterst scherpe juridische zin de meest actuele vraagstukken van het recht onderzocht.

Vele van deze geschriften zijn werkelijke juweeltjes en het zou zeer te wensen zijn dat spoedig een verzameling van deze verspreide geschriften zou worden uitgegeven.

Doch Prof. Van Oven was nog meer dan dit alles; hij was een ongeëvenaard animator. Bij alle gelegenheden die zich voordeden in het rechtsleven in Nederland, was hij aanwezig en speelde hij een vooraanstaande rol. Hij was preadviseur op vele congressen en in alle juridische vergaderingen nam hij steeds deel aan het debat en deed hij zich opmerken door zijn sprankelende intelligentie en door de omvang van zijn weten over alles wat het recht betrof.

Het is al onze lezers bekend dat Prof. Van Oven de stichter en de leider was van het Nederlands Juristenblad, waarvan hij met zoveel toewijding en met zoveel nauwgezetheid het redacteurschap waarnam en waarin hij, buiten ontelbare artikelen, regelmatig zijn oordeel deed kennen over al wat gepubliceerd werd in de Nederlandse juridische literatuur.

Wanneer hij schreef of wanneer hij sprak, muntte Prof. Van Oven steeds uit door originaliteit en al wat van hem uitging droeg de stempel van zijn zeer sterke persoonlijkheid.

Mogen wij er ook onze lezers aan herinneren dat Prof. Van Oven enkele jaren geleden aangesteld werd tot Minister van Justitie en dat hij, gedurende de maanden dat hij deze hoge functie uitoefende, de Nederlandse wet heeft doen stemmen betreffende de rechtsbekwaamheid van de gehuwde vrouw.

Als weinigen heeft hij heel het onoverzienbare gebied van het recht beheerst en zijn kennis van het Romeins recht en van de rechtsgeschiedenis was even groot als deze van het hedendaags burgerlijk recht. Daardoor nam hij in zijn land, en ook ver buiten de grenzen van Nederland, in de geleerde wereld een eminente plaats in.

Nederland verliest in Prof. J. C. Van Oven een figuur van uitzonderlijke betekenis, die moeilijk zal te vervangen zijn.

Onze Nederlandse vrienden mogen er van overtuigd zijn dat de juristen in Vlaanderen even diep getroffen zijn door deze rouw als zijzelf.

René Victor

BALIELEVEN

Conferentie der Jonge Balie te Brugge

Op dinsdag, 26 maart, had in de zaal van de Tucht-raad, Paleis van Justitie te Brugge, een voordracht plaats, gehouden door de Heer Vrederechter A. De Bock over het onderwerp «Het menselijk brein».

Van 18 tot 21 april organiseert de Conferentie van de Jonge Balie te Brugge een vierdaagse excursie naar de streek «Eifel-Rijn».

Conferentie der Jonge Balie te Ieper

Op zaterdag, 9 maart 1963, werd de officiële stichtingsvergadering gehouden van de Conferentie der Jonge Balie te Ieper, in de zittingszaal van de Recht-bank van eerste aanleg, Justitiepaleis te Ieper.

Meester Paul Grillet, Voorzitter van de Conferentie, mocht in zijn inleidingswoord de heer H. Thienpont, eerste-voorzitter van het Hof van Beroep te Gent en de heer J. C. Matthys, Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent verwelkomen.

Naast de heren magistraten van de Ieperse Recht-bank, de leden van griffie en parket en een groot aantal konfraters van de Balie van Ieper, hadden vele vooraanstaande Ieperlingen, waaronder de heer Burge-meester en Z.E.H. Deken, er aan gehouden op deze gebeurtenis aanwezig te zijn.

Prof. René Victor, oud-stafhouder van de orde der advocaten bij de Balie te Antwerpen en hoofdredacteur van het Rechtskundig Weekblad, was de voordracht-gever die, gedurende ruim anderhalf uur zijn gehoor onophoudelijk wist te boeien in een door iedereen ten zeerste gesmaakte rede over: «Trebitch Lincoln, het leven van een avonturier».

In een meesterlijk betoog voerde hij zijn toehoorders mede over Engeland, Amerika, Duitsland tot in China, waarbij iedereen met verbazing geslagen werd over de uitzonderlijke evolutie welke Trebitch Lincoln op godsdienstig gebied doormaakte — van Jodendom, over Protestantisme en Anglicanisme tot het Boedhisme — en over de verbazingwekkend vooraanstaande rol welke de «avonturier» als politiker speelde in zoveel uiteenlopende landen in de dertiger jaren.

Meester Henri Delobel, stafhouder van de Balie van Ieper, wist in het slotwoord op bondige maar eminente wijze de illustere spreker te danken, alsmede het belang van deze officiële stichtingsvergadering te onderlijnen, die, door de aanwezigheid van de hoogste magistraten van het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent, des te groter luister verkregen had.

Na de voordracht ontving onze konfrater-burge-meester Mr. A. Dehem, de hoge gasten, de Ieperse magistraten, de leden van de Tuchtraad en het bestuur van de Conferentie der Jonge Balie op het stadhuis, waar hij de erepenning van de stad Ieper uitreikte aan de heer Eerste-voorzitter, de heer Procureur-generaal en aan Professor R. Victor.

's Avonds werd in het Hotel Britannique een banket aangeboden aan professor en mevrouw R. Victor.

De heer Stafhouder Claeyns van de Balie van Kortrijk, Meester D'Hulst, voorzitter van de Conferentie der Jonge Balie van Kortrijk, en de heer notaris J. Dupont, voorzitter van de Kamer der Notarissen van het arrondissement Ieper, hadden het banket met hun aanwezigheid vereerd.

Menige tafelrede vol sprankelende humor werd gehouden, o.m. door Meester Pieter Waterblee, oud-stafhouder, Meester Claeyns, stafhouder der Kortrijkse Balie en door Meester Luc Vanraes, die namens de Conferentie der Jonge Balie een treffend aandenken aan Prof. R. Victor overhandigde.

Als officiële start voor de «Jonge Balie» kon het moeilijk beter!

J. F.

MEDEDELINGEN

Instituut voor het Recht der Europese Gemeenschappen aan de Universiteit te Keulen

Het Instituut voor het recht der Europese Gemeenschappen aan de Universiteit te Keulen richt van 24 tot 26 april een Congres in voor Europese Studies onder de benaming:

Tien jaren rechtspraak van het Hof der Europese Gemeenschappen

Deze rechtspraak, waarvan de arresten thans reeds acht boekdelen vullen heeft beslissingen geveld over zeer belangrijke vraagstukken, zoals de verkoopkan-

toren, de afzondering van de nationale markt, de subsidies en de vereffeningskas voor het schroot.

Deze rechtspraak zal nu haar invloed doen gelden op de interpretatie van de Verdragen van Rome. Toch is deze rechtspraak nog niet voldoende bekend in vele juristenmiddens. Het congres zal de bijzonderste problemen, over dewelke het Hof reeds uitspraak heeft moeten doen, onderwerpen aan een wetenschappelijk-critische discussie vóór een uitgebreide kring. Als basis voor de in uitzicht gestelde discussie zullen befaamde professoren van de landen der gemeenschap de onderwerpen uiteenzetten in verschillende algemene verslagen. Daarna zullen mede-verslaggevers, gekozen de ene tussen de experts der nijverheid, de andere uit de supra-nationale administratie, de gevolgen uiteenzetten van de toepassing van deze arresten in hun respectievelijke domeinen. Een algemene discussie zal dan op deze verslagen volgen.

Personaliteiten van allereerste rang, uit alle landen der gemeenschap, hebben wel willen aanvaarden het woord te voeren als verslaggevers of als voorzitters van de zittingen, o.a. dhr. A. Donner, voorzitter van het Hof der Europese Gemeenschappen, dhr. Jacques Rueff, inspecteur-generaal der financiën en lid van de Economische en Sociale Raad te Parijs en tevens oud-rechter in het Hof der Europese Gemeenschappen, en dhr. Paul Reuter.

De officiële talen van het congres zijn het Frans en het Duits. De onmiddellijke vertaling wordt verzekerd.

Deelname aan het congres staat open voor elke belangstellende in juridische vraagstukken. Men wordt verzocht zijn inschrijving vóór 10 april aanstaande toe te zenden aan het Instituut voor het Recht der Europese Gemeenschappen der Universiteit te Keulen, 5 Köln-Lidenthal, Albertus-Magnus-Platz 1. Er zal een inschrijvingsrecht van 20 DM gevorderd worden; dit recht moet gestort worden vóór 10 april op de Bank Salomon Oppenheim Jr. & Co, te Keulen, op het krediet van de rekening Nr 9114/01 « Congrès Européen ». Het Syndikaat voor Initiatieven te Keulen gelast er zich mede te zorgen voor logies en zal alle vragen beantwoorden die toekomen vóór 1 april 1963.

Programma van het congres :

24 april.

9.15. — Begroeting.

Openingsrede van Dr. jur. Afreus Mathias Donner, hoogleraar, president van het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen.

10 u. — *Algemene vergadering*. Onderwerp: *Het Hof en de staathuishoudkunde*. — Leider van het debat : Paul Reuter, professor aan de Rechtsfaculteit te Parijs.

Hoofdreferent : Jacques Rueff, algemeen inspecteur der financiën, lid van de Conseil économique et social te Parijs; oud-rechter aan het Hof der Europese Gemeenschappen.

14.30 u. — Eerste werkvergadering.

De excepties en de gronden van niet ontvankelijkheid. — Leider der discussie : Dr. jur. Carl Hermann Ule, gewoon hoogleraar aan de Hogeschool voor Bestuurswetenschappen te Speyer-aan-Rijn.

Hoofdreferent : J. de Soto, professor aan de Faculteit der rechten en der politieke en economische wetenschappen te Straatsburg.

Medereferent : Charles Funck, dokter in de rechten, sekretaris van de club der ijzerbewerkeren te Brussel.

Tweede medereferent : Sergio Neri, dr. jur. gehecht aan het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen.

16.15 u.

Het Hof en het intern recht der lid-staten.

Leider van het debat : Rolando Quadri, gewoon hoogleraar aan de Universiteit te Napels.

Hoofdreferent : Alessandro Migliazza, gewoon hoogleraar aan de Universiteit te Milaan.

Eerste medereferent : Hermann Wille, dr. jur., rechtsadviseur der commissie van de E.E.G.

14.30 u. — Tweede werkvergadering.

De principes die de procedure beheersen.

Leider van het debat : Jean Boulouis, professor aan de Rechtsfaculteit te Aix-en-Provence.

Hoofdreferent : Gerhard Bebr, L.L.M. (Yale), geassocieerd professor voor Research, rechtsadviseur der commissie van de E.E.G. te Brussel.

Eerste medereferent : Hans Korsch, dr. iur., advocaat, mijn directeur, lid van het beheer der Gelsenkirchener Bergwerke A.H., te Essen, voorzitter van de werkkring van de ondernemersvereniging Ruhrbergbau « Recht der Montanunion ».

Tweede medereferent : Heinrich Mathies, dr. iur., rechtsadviseur der Hoge Autoriteit der E.G.K.S.

16.15.

De interpretatie-beginselen gevolgd door het Hof.

Leider van het debat : Carl-Friedrich Ophüls, dr. iur., professor, ambassadeur.

Hoofdreferent : Riccardo Monaco, gewoon hoogleraar aan de Universiteit te Rome, diplomaat aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Eerste medereferent : Mr. C.R.C. Wijckerheld Bisdom, advocaat bij de Hoge Raad der Nederlanden.

Tweede medereferent : Karl Wolf, dr. iur., gehecht aan het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen.

20 u. — Ontvangst door de Oberbürgermeister der stad Keulen in het Wallraf-Richartz-Museum.

* * *

25 april.

9.15 u. — Eerste werkvergadering.

Diskriminaties en subsidies.

Leider van het debat : Paul Horion, professor aan de Rechtsfaculteit der Universiteit te Luik, bestuurder aan het Instituut voor Juridische Europese studies te Luik.

Hoofdreferent : Bodo Börner, dr. iur., gewoon hoogleraar in de rechten aan de Universiteit te Keulen.

Eerste medereferent : Paul-François Ryziger, advocaat bij de Raad van State en bij het Hof van Cassatie.

Medereferent : Jochen Thiesing, Ministerialrat, rechtsadviseur der Commissie van de E.W.G.

9.15 u. — Tweede werkvergadering.

De kartels.

Leider van het debat : Rudolf Reinhardt, dr. iur., gewoon hoogleraar in de rechten aan de Universiteit te Marburg.

Medereferent : Folkmar Koenigs, dr. iur., privaatscholar aan de Vrije Universiteit te Berlijn, regeringsdirecteur, leider van de rechtsafdeling van het Bonds-kartellambt te Berlijn.

Eerste medereferent : Jean de Richemont, advocaat bij het Hof van Beroep te Parijs.

Tweede medereferent : Gérard Olivier, rechtsadviseur der Hoge Autoriteit van de E.G.K.S.

12 u. — Ontvangst door Zijne Excellentie de Rector der Albertus-Magnus-Universiteit te Keulen in de Universiteitshallen.

13 u. — Vertrek voor het gemeenzaam middagmaal.

15 u. — Eerste werkvergadering.

De verhouding van de vordering tot schadevergoeding en het beroep tot nietigverklaring.

Leider van het debat: Giuseppe Sperduti, gewoon hoogleraar aan de Universiteit te Pisa.

Hoofdreferent: Louis Cartou, professor in de Rechtsfaculteit te Toulouse.

Eerste medereferent: Jean Blanchet, hoofd van de juridische dienst der Charbonnages de France te Parijs.

Tweede medereferent: Robert Knöpfle, dr. iur., rechtsafdeling der Hoge Autoriteit der E.G.K.S.

15 u. — Tweede werkvergadering.

Het beroep wegens in gebreke blijven.

Leider van het debat: Angelo Piero Sereni, gewoon hoogleraar aan de Universiteit te Bologna.

Hoofdreferent: Jean Boulouis, professor aan de Rechtsfaculteit te Aix-en-Provence.

Eerste medereferent: Ekmar Schoeneberg, advocaat, lid van het beheer der Rheinische Stahlwerke te Essen, voorzitter van de rechtscommissie van het ondernemersverbond Ruhrbergbau.

Tweede medereferent: Ialo Telchini, rechtsadviseur der Hoge Autoriteit der E.G.K.S., dr. iur.

16.45 u. — Eerste werkvergadering.

Het gerechtshof en de niet nauwkeurig omschreven juridische begrippen.

Leider van het debat: Fernand Dehousse, professor aan de Universiteit te Luik, voorzitter van het Instituut voor Europese Juridische Studies te Luik, senator, oud-voorzitter van de Raad van Europa, oud-voorzitter van de Europese Commissie voor het Referendum in de Saar, lid van het Europees Parlement.

Hoofdreferent: Werner von Simson, dr. iur., docent aan de Universiteit te Saarbrücken, advocaat bij het Hoger Landesgericht te Düsseldorf.

Eerste medereferent: Gerhard Reinicke, dr. iur., directeur, advocaat, hoofd van de rechtskundige dienst van de Harpener Bergbau AG, Dortmund, docent aan de Universiteit te Keulen.

Tweede medereferent: Pierre Mathysen, rechtsadviseur van de Commissie der EURATOM.

16.45. — Tweede werkvergadering.

Financiële instellingen.

Leider van het debat: Adolf Schüle, dr. iur., gewoon hoogleraar aan de Universiteit te Tübingen.

Eerste medereferent: Hans Pinckernelle, dr. iur., directeur plaatsvervangend lid van het beheer der Klöckner-Werke AG te Duisburg, voorzitter van de Rechtscommissie der Economische Vereniging Eisen- und Stahlindustrie te Düsseldorf.

Tweede medereferent: Pierre Pinay, rechtsadviseur der Commissie der E.E.G.

26 april.

9.15 u. — Eerste werkvergadering.

De administratieve handelingen.

Leider van het debat: Hans Peter Ipsen, dr. iur., gewoon hoogleraar in de rechten aan de Universiteit te Hamburg.

Hoofdreferent: André de Laubadère, professor aan de Rechtsfaculteit te Parijs.

Eerste medereferent: Hans A. Wieacker, Oberregierungsrat, directeur, hoofd van de rechtskundige dienst der Ondernemersvereniging Ruhrbergbau te Essen.

Tweede medereferent: Hans-Wolfram Daig, dr. iur.,

gehecht aan het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen.

9.15. u. — Tweede werkvergadering.

Het Hof als federale en grondwettelijke rechtsmacht.

Leider van het debat: Guy Héraud, professor aan de Faculteit der Rechten en der politieke en economische wetenschappen te Straatsburg.

Hoofdreferent: Pierre Pescatore, gevolmachtigd minister bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken te Luxemburg, docent aan de Universiteit te Luik.

Eerste medereferent: Nicola Catalano, advokate, oud-rechter aan het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen, dr. iur.

Tweede medereferent: E. van der Esch, rechtsadviseur der Hoge Autoriteit der E.G.K.S.

14.30. — Algemene vergadering.

Is het aan te bevelen de regelen strekkende tot juridische bescherming te wijzigen?

Leider van het debat: Nicola Catalano, advokate, oud-rechter aan het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen, dr. iur.

Hoofdreferent: Konrad Zweigert, dr. iur., gewoon hoogleraar in de rechten aan de Universiteit te Hamburg, wetenschappelijk lid van het Max-Planck-Instituut voor buitenlands en internationaal privaatrecht te Hamburg.

Eerste medereferent: Günter Geisseler, dr. iur., Oberlandesgerichtsrat, algemeen gevolmachtigde van de AG Mannesmann te Düsseldorf.

Tweede medereferent: Maurice Lagrange, advocaat-generaal bij het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen.

19.30 u.

Avondmaal en gezellig samenzijn van de deelnemers aan het congres in het restaurant « Gürzenich ».

Administratieve Dagen 1963.

Den Haag - Brussel, maart 1963

In België zowel als in Nederland werden onlangs belangrijke maatregelen genomen op het terrein van de volkshuisvesting. Het Belgisch Parlement heeft de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw goedgekeurd, terwijl in Nederland, bij de wetten van 5 en 12 juli 1962, nieuwe voorschriften omtrent de ruimtelijke ordening en de volkshuisvesting werden vastgesteld.

Gelet op het actueel karakter van deze vraagstukken, hebben het Belgisch en het Nederlands Instituut voor Bestuurswetenschappen en de Vereniging voor Administratief Recht besloten hun Administratieve Dagen van 1963 te wijden aan de behandeling van het onderwerp: « Enige bestuurlijke aspecten van de overheidsinvloed op de ontwikkeling van de woningbouw ».

Het onderwerp zal ingeleid worden door preadviezen aan Nederlandse zijde uitgebracht door de heer Mr. E. H. A. Kocken, administrateur bij het Instituut voor Bestuurswetenschappen, en aan Belgische zijde door de heer J. Hoeffler, substituu-auditeur-generaal bij de Raad van State.

De bijeenkomst zal te Brussel worden gehouden in de Universitaire Stichting, Egmontstraat 11. Het gebruik van de Nederlandse of van de Franse taal is facultatief. Door de vertaling, tijdens de zitting, zullen

de ééntalige deelnemers in de gelegenheid worden gesteld de besprekingen volledig te volgen.

Als voorzitters zullen fungeren de heer H. Matton, ere-eerste-voorzitter van het Rekenhof te Brussel, en prof. Mr. G. A. van Poelje, ere-voorzitter van het Instituut voor Bestuurswetenschappen.

De Administratieve Dagen zullen op vrijdag 24 mei a.s. te 14 uur aanvangen; de besprekingen zullen de volgende dag te 9 u. 30 worden voortgezet.

Het inschrijfgeld voor het bijwonen van deze Administratieve Dagen bedraagt 165 Belgische frank (f 12.—). Men krijgt hiervoor bovenvermelde preadviezen en het verslag toegezonden. Dit inschrijfgeld moet door de Belgische deelnemers worden voldaan door storting van het bedrag op postrekening nummer 3473.28 van het Belgisch Instituut voor Administratieve Wetenschappen. De Nederlandse deelnemers worden verzocht het bedrag over te maken op giro-rekening nr. 1533 van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te 's-Gravenhage, onder vermelding van « I.B.W. Adm. Dagen 1963 ».

Indien U aan deze Administratieve Dagen wenst deel te nemen, gelieve U het aanmeldingsformulier vóór 15 mei 1963 in te zenden: de Belgische deelnemers, bij het Belgisch Instituut voor Administratieve Wetenschappen, Koningsplein 11, te Brussel, en de Nederlandse deelnemers, bij het Instituut voor Bestuurswetenschappen, Brug de Monchyplein 9, te 's-Gravenhage.

Voor alle deelnemers en de personen die hen vergezellen wordt op vrijdag 24 mei door het Belgisch Instituut een diner georganiseerd — waarvan de prijs, drank niet meegerekend, 140 Belgische frank (f 10.—) niet zal overschrijden, bedieningsgeld inbegrepen. Nadere bijzonderheden omtrent het diner zullen tijdig aan de deelnemers aan de Administratieve Dagen medegedeeld worden.

*Belgisch Instituut
voor Administratieve Wetenschappen
H. Matton, voorzitter
C. Vanden Hende, secretaris-generaal.
Nederlandse Vereniging voor Administratief Recht
G. J. Wiarda, voorzitter
J. H. van der Meide, secretaris.
Nederlands Instituut voor Bestuurswetenschappen
C. H. F. Polak, voorzitter
A. M. van der Ham, secretaris.*

Tweede internationaal congres der Magistraten

Van 10 tot 14 juni 1963 zal te 's-Gravenhage het tweede internationaal Congres der Magistraten plaats hebben. Het wordt ingericht door de « Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak », onder het voorzitterschap van de Heer L. van Lookeren Campagne, plaatsvervangend raadsheer in het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage en plaatsvervangend raadsheer in het Hof van Beroep te 's-Hertogenbosch en het ondervoorzitterschap van de Heer L. Erades, ondervoorzitter der Arrondissementsrechtbank te Rotterdam. Als secretaris fungeert W. A. Baron van der Feltz, sectieoverste voor Criminele Zaken van de Directie van Politie bij het Ministerie van Justitie, Officier van Justitie bij de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam.

Het congres is onderverdeeld in twee afdelingen, één gewijd aan het burgerlijk recht en één gewijd aan het strafrecht.

In de eerste afdeling zal het onderwerp behandeld worden: « Modernisering van de burgerlijke procedure », terwijl de afdeling strafrecht het thema zal behandelen

« De internationale gevolgen van strafrechtelijke vonnissen ».

De werktalen van het congres zijn het Frans, het Engels en het Duits.

De inschrijvingen voor dit congres dienen gezonden te worden aan de Heer Rechter P. Grondel, Justitie-paleis, Brussel.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift van de Vrederechters : jrg. 1963 - nr. 1 :

Redactieraad. — Ereraad. — Vrederechtersbond. — Nécrologie. — Bibliographie. — Chronique des Justices de Paix. — Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad : jrg. 1963 - nr. 12 :

J. C. van Oven. — E.P.M.W. Domsdorf, Gemeenschappelijke ondernemingen in de zin van het Euratom-Verdrag (II, slot). — T. Stuyt, Ontnuimingen in Hollandse Veld. — J. J. Kamp, Cassatie wegens schending van vreemd recht. — W. De Rijke, Een nieuw summier geding? — C. H. Govaerts, Art. 824 Rv. — E. J. Rosen Jacobson, Verbreking van de samenwoning door de man of door de vrouw tijdens geding, een ongelijke regeling.

Advocatenblad : jrg. 1963 - nr. 3 :

Lord Shawcross, The Character of the Law. — C. H. Telders, De Generale Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk en de atoomwapenen. — J. Hollander, Schenking van dividendbewijzen. — A. Schenkeveld, Uit en voor de praktijk. — F. Goudsmit, De Jonge Balie bij de Hoge Raad der Nederlanden jubileert. — J. H. F. Wijnen, Een merkwaardige zienswijze (met onderschrift Mr. L. Salomonson).

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jrg. 1963 - nr. 4760 :

In memoriam Prof. J. C. van Oven. — W. G. van Ravels, Vervreemding van vruchtgebruik en vervanging van inkomsten (III, slot).

Journal des Tribunaux : jrg. 1963 - nr. 4398 :

H. Pée, Le procès de Lady Chatterley. Les normes juridiques de la décence littéraire.

Répertoire Fiscal : jrg. 1963 - nr. 4398 :

J. Cl. Blouuaert, Chronique de la Taxe mobilière 1961-1962. — J.-P. Lagae, L'Imposition des Sociétés de Capitaux en République Fédérale d'Allemagne. — R. Roelandt, Chronique de Jurisprudence 1958-1961.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique : jrg. 1963 - nr. 3 :

Responsabilité. — Bibliographie. — Commission d'assistance publique. — Contrat de travail. — Cultes. — Statistique. — Population. — Voirie. — Revue de la jurisprudence.

Recueil Dalloz : jrg. 1963 - nr. 12 (Parijs) :

M. Despax, Réflexions sur l'activité des représentants du personnel.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'étranger : jrg. 1962 - nr. 6 (Parijs) :

J. Breban, Revue de jurisprudence de la Cour de Justice des Communautés européennes. Les divers recours. — L. Hamon et Cl. Emeri, Chronique constitutionnelle et parlementaire française.